

JÁTÉKVILÁG ÓVODAI PROGRAM

A FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT ÓVODÁJÁNAK

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

* * *

2025

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezető.....	4
I. 1. Előszó	4
I. 2. A módosítás indoklása	5
I. 3. A Fővárosi Önkormányzat Óvodájának adatai.....	6
I. 4. Az óvoda történeti bemutatása	7
I. 5. Óvodánk ma.....	12
II. A Játékvilág Óvodai Program	14
II. 1. Hitvallása.....	14
II. 2. Céljai, feladatai és alapelvei.....	16
II. 3. Feltételrendszere	21
II. 3. 1. Személyi feltételek.....	21
II. 3. 2. Tárgyi feltételek	25
III. A nevelési folyamat feladatai	28
III. 1. Az egészséges életmód alakítása	28
III. 1. 1. Az egészséges életmódra nevelés.....	28
III. 1. 2. Az egészséges táplálkozás.....	31
III. 1. 3. Mozgás az egészségért.....	33
III. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés	34
III. 3. Anyanyelvi és értelmi nevelés	38
III. 3. 1. Anyanyelvi kultúra, kommunikáció.....	38
III. 3. 2. Értelmi nevelés	40
III. 3. 3. Prevenció és korrekció.....	42
III. 3. 4. Tehetséggondozás	44
IV. Tevékenységek a fejlesztés szolgálatában.....	46
IV. 1. a tevékenységekben megvalósuló tanulás	46
IV. 2. A játék.....	47
IV. 3. A külső világ tevékeny megismerése.....	52
IV. 3. 1. A környezet felfedezése és megismerése	53
IV. 3. 2. Matematikai tapasztalatok.....	63
IV. 4. A mozgás.....	65
IV. 5. Komplex esztétikai hatások a művészeti nevelés által.....	69
IV. 5. 1. Hagyományápolás és népi kultúra átadása	72

IV. 5. 2. Verselés és mesélés	74
IV. 5. 3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	78
IV. 5. 4. Rajzolás, mintázás, kézimunka	82
IV. 6. Munka jellegű tevékenységek	85
V. Az óvodai élet megszervezése	87
V. 1. Az intézmény feladatellátási mutatói.....	87
V. 2. Az óvodai élet szervezeti keretei.....	88
VI. A gyermekek fejlődése	92
VI.1. A gyermekek fejlődésének nyomon követése, dokumentálása.....	92
VI. 2. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	95
VII. 1. Az óvoda belső kapcsolatai	97
VII. 2. Család és óvoda	101
VII. 3. Gyermekvédelem	104
VII. 4. Az óvoda külső kapcsolatai.....	106
VII. 4. 1. Óvoda-bölcsőde kapcsolat.....	106
VII. 4. 2. Óvoda-iskola kapcsolat.....	106
VII. 4. 3. Kapcsolat a szakszolgálattal.....	107
VII. 4. 4. Pedagógiai koordinációs kapcsolatok.....	107
VII. 4. 5. Kapcsolat társadalmi és civil szervezetekkel, közművelődési intézményekkel	108
VIII. Érvényességi nyilatkozat, legitimációs záradék.....	105

I. BEVEZETŐ

I. 1. ELŐSZÓ

A Fővárosi Önkormányzat Óvodájának pedagógiai programja a magyar óvodapedagógia 190 éves hagyományain alapszik. Az évtizedek folyamán kikristályosodott nevelési elvek és módszerek magukban foglalják a reformpedagógiák eredményeit, és figyelembe veszik a mindenkori tudományos kutatások következtetéseit. Ugyanakkor érezzük gyorsan változó világunk hatásait, kihívásait is, melyek tovább formálják elképzeléseinket, nevelésről alkotott felfogásunkat, gyakorlatunkat.

Köszönetet mondunk az elődeinknek és a kortárs pedagógusoknak, gondolkodóknak, akik szellemiségükkel hatottak nevelőmunkánkra, és az elkövetkezendő évtizedekben is további támogatást adnak.

A Fővárosi Önkormányzat Óvodájának nevelőtestülete

I. 2. A MÓDOSÍTÁS INDOKLÁSA

- Törvényi változás
 - A köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény változásai
 - Alaptörvény, 15. cikkely
 - Az óvodai nevelés országos alapprogramjának változása – 363/2012. (XII. 17.)
 - 77/2025. (IV.15.) Kormányrendelet
 - A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve – 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet
 - A fenntartó által biztosított szakmai státusz bővülés
 - A szakmai szolgáltató feladat törvényi háttérének változása
- Tartalmi változás
 - A JÓP felülvizsgálata alapján szükséges módosítások, új hangsúlyok az óvodai nevelésben:
 - tehetséggondozás
 - inklúzió
 - intervenció
 - az óvoda – iskola átmenet folyamatának támogatása
 - A beszédfigyelmetkos gyermekek integrált nevelésének tudatosabb megjelenítése az óvodai élet minden területén
- Egyéb
 - A testület összetételének nagymértékű változása

A módosított pedagógiai programot a fenntartónak benyújtja:

Vargháné Tóth Erzsébet igazgató

I. 3. A FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT ÓVODÁJÁNAK ADATAI

- A költségvetési szerv neve: Fővárosi Önkormányzat Óvodája

- székhelye: Budapest VI., Városligeti fasor 30.

Tel: óvodatitkár 351-9905;
 igazgató 351-9905

- típusa: óvoda

- Az intézmény alap szakfeladata:

- óvodai nevelés

- Az intézmény további szakfeladata:

- sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése

- Az óvoda alapítója és fenntartója:

- Budapest Főváros Önkormányzata,
Budapest V., Városház u. 9-11.

- Az óvoda felügyeleti és irányító szerve:

- Budapest Főváros Közgyűlése,
Budapest V., Városház u. 9-11.

I. 4. AZ ÓVODA TÖRTÉNETI BEMUTATÁSA

A 20. század elején a pedagógusszakma sürgető igényének hatására Bárczy István főpolgármester megalapította a Mária Terézia téri (ma Horváth Mihály tér) Fővárosi Pedagógiai Szemináriumot, mely az országban és Európában is az első olyan pedagógiai intézményként jött létre, melynek feladata a gyakorló pedagógusok rendszeres, szervezett, állandó továbbképzésének szolgálata lett.

Szervezetileg is újat hozott, a szemináriummal gyakorló óvodát (mintaóvodát) és gyakorlóiskolát is létesítettek.

Az intézményegyüttes, a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium 1912. február 1-jén, a Kisdédóvó Intézet már 1911. december 15-én megkezdte működését.

1945 után a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium neve és funkciója több ízben megváltozott:

- 1945–1951 Székesfővárosi Neveléstudományi Intézet
- 1951–1957 Budapesti Pedagógus Továbbképző Intézet
- 1957–1963 Fővárosi Pedagógiai Szeminárium
- 1963–1971 Fővárosi Tanács Szakfelügyeleti és Továbbképzési Intézete
- 1971–2007 Fővárosi Pedagógiai Intézet
- 2007–2008 Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet
- 2008-tól Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet

Óvodánk 1913 és 2013 között kettős funkciót látott el. Az általános feladatok körében a kor legmagasabb elméleti színvonalán álló, kiemelkedő gyakorlatot dolgozott ki az óvodai csoportokban. A működő csoportok száma az idők folyamán egytől hatig terjedően változott, jelenleg öt csoportban folyik a pedagógiai munka. A gyakorlati feladatok körében az óvodában dolgozó gyakorló óvónők (mintaóvónők) részt vettek a fővárosi óvók továbbképzésében, az óvodai nevelés megújításában. Továbbképzési munkájuk tartalma időről időre, az adott korszak igényei szerint változott. A mai napig munkánk részét képezi a pedagógiai értékek közvetítése.

A Fővárosi Gyakorló Óvoda továbbképző munkája 2004 szeptemberéig szorosan összefüggött a Fővárosi Pedagógiai Intézet továbbképzési terveivel, elképzeléseivel, a fővárosi óvodapedagógusok igényeinek kiszolgálásával. 2004 szeptemberétől fenntartónk szakmai szolgáltató feladattal bízta meg az intézményt, így önállóan szerveztük a továbbképzéseket.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében a 2013–2014-es nevelési évtől a Fővárosi Önkormányzat Közgyűlése megváltoztatta intézményünk elnevezését és funkcióját. Óvodánk neve ekkor lett a Fővárosi Önkormányzat Óvodája, az intézmény szakmai szolgáltató feladattal járó továbbképzési funkciója megszűnt.

Óvodánk eddigi vezetőinek munkássága:

Stelly Gizella (1911–1932)

- mintafoglalkozások vezetése, mesedélutánok tartása
- tanfolyamokon felolvasás, előadások tartása
- szakirodalmi tevékenységek, cikkek, kiadványok, vezérkönyvek írása
- szerkesztőségi munka (a Kisdednevelés szerkesztősége az óvodában volt)

Papp Mária (1932–1947)

- jó eljárások, módszerek terjesztése különböző, új fórumokon
- kiállítások szervezése, óvónői és gyermeki alkotások bemutatása
- az óvoda berendezéseivel példaadás a célszerűség és az esztétikum jegyében

Szabó Erzsébet (1947–1950)

- a reformpedagógiák egyes módszereinek magyar viszonyokra adaptálása
- tanfolyamok indítása
- Maria Montessori védnökségével Montessori tanfolyam indítása: a tanfolyam sok magyar óvónőnek nyújtott szakmai képzést a korszerű pedagógiai munkához
- kapcsolattartás különböző intézményekkel (pl. Állami Óvóképző)

Villányi Ferencné (1950–1965)

- szakmai kapcsolat kialakítása a megyékben működő pedagógiai szervezetekkel, a pedagógiai új eredményeinek bemutatása, elméleti továbbképzések
- programok szervezése külföldi látogatóknak, tapasztalatcsere

Lázi Imréné (1965–1985)

- írók, költők látogatása a gyermekcsoportokban: az ide látogató művészek (Ács Kató, Gazdag Erzs, Petrolay Margit, Bálint Ágnes, Osváth Ernő) így ihletet kaphattak az óvodás korosztályt érdeklő művek megírásához
- részvétel az 1971-es Óvodai nevelési Program előkészítő munkálataiban, a gyakorlat kimunkálásában
- oktatófilmek, diafilmek készítése (irodalom, testnevelés, környezetismeret, család stb.)
- bemutatók tartása az 1972-es VI. Nemzetközi Pedagógiai Szeminárium keretében

Dr. Verebélyi Imréné (1985–2002)

- az 1989. évi Óvodai Nevelési Program szellemiségének terjesztése tanfolyamokon, kerületi, vidéki szakmai munkaközösségekben
- segítségnyújtás az „egyéni arculat” kialakításához, szakmai tanácsadás, előadások vállalása a fővárosban és vidéken

- az óvoda nyitottságának újraértelmezése, a szülői ház szerepének erősítése, újfajta kapcsolatrendszer kidolgozása
- a dán pedagógusképzés, brit pedagógus-továbbképzés és távoktatás számára videokazettás szakmai felvételek készítése (esztétikai nevelés, matematikai nevelés)
- a Hajnal Imre Egészségtudományi Egyetemen együtt Óvodai Preventív Gyógytorna Program kidolgozása, videofelvétel készítése
- tanfolyamainkhoz szemléltető kazetták készítése, pl. környezeti nevelés, erdei óvoda, falusi óvoda, Játék és tánc az óvodában, kenyérsütés
- erdei óvoda, falusi óvoda kezdeményezése, létesítése
- Kék Cinke Környezeti és Természetvédelmi Óvodai Oktatóközpont alapítása
- az óvodai nevelés megújulásának segítése szakmai folyóiratokban, mint például Óvodai Nevelés, Óvodai Élet, Pedagógiai Szemle, Fejlesztő pedagógia, környezetvédelmi folyóiratok; tv-, rádióinterjúkon keresztül munkánkról híradás
- kiadványok, módszertani füzetek készítése, kiadása, terjesztése
- innovatív módszertani eljárások kidolgozása, pl. egészséges életmód, táplálkozás, környezeti és matematikai nevelés, mindennapi hagyományok, játék és tánc (népi kultúra gyökerei), egyéni bánásmód, gyógytorna, vizuális nevelés, aromaterápia
- tanfolyamok, szemináriumok vezetése, rendezvények szervezése
- gyermekkonyha létesítése a csoportszobákban, a gyermeki tevékenységen keresztül a gyermek, a szülők, a tanfolyami résztvevők táplálkozási kultúrájának, szemléletének formálása
- budapesti hatáskörű vezető mentori feladatok ellátásának megszervezése a nevelőtestület tagjainak bevonásával különböző területeken: környezeti nevelés, egészséges életmód, táplálkozás, játék, vizuális nevelés
- az óvodapedagógusokat segítő egyesületek munkájában való részvétel vezetőségi tagként, tagként: Magyar Óvodapedagógiai Egyesület, Kisgyermeknevelés Világszervezete Magyar Tagozata, Kiss Áron Magyar Játék Társaság, Magyar Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztálya, különböző környezetvédő egyesületek, Pápai Páriz Egészségnevelési Országos Egyesület
- részvétel pályázatok bírálatában, szakdolgozatok véleményezésében, az oktatási törvény óvodai vonatkozásainak előkészítésében, az 1999-ben életbe lépett Óvodai nevelés országos alapprogramjának véleményezésében
- az óvoda feltételeinek javítása érdekében pályázatokon való rendszeres részvétel
- az óvoda berendezésének, felszerelésének, eszközeinek folyamatos gyarapítása, az esztétikus óvodai környezettel példaadás (természetes anyagok, környezeti sarok, kisállattartás, madárház, gyermekkönyvtár), a csoportszobákba mozgást elősegítő építmények (galériák, mászóegyetemesek) elhelyezése, a gyermeki tevékenységekhez igazodó mobil környezet kialakítása, a növekvő gyermekhez igazított bútorvariációk biztosítása, audiovizuális felszerelések korszerűsítése

- budapesti, Budapest környéki és távolabbi kirándulóhelyek, terepszemle-programok, állatkerti programok ajánlása, terjesztése, bemutatása
- a kerületi óvodák múltjának, az elődök eredményeinek megismerésére való ösztönzés, segítségnyújtás, óvodatörténeti múzeumunk és könyvtárunk kialakításával, bemutatásával példaadás

Borbás Ferencné megbízott vezető (2002–2004)

- szakmai kapcsolatok bővítése a következő intézményekkel: Pedagógiai Szolgáltató Központok, Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata, Beszédjavító Intézet, Beszédvizsgáló Intézet
- a pedagógiai dokumentumrendszer kidolgozása
- innovációs team működtetése
- az óvoda önálló gyakorlói munkájának bővítése nyílt szakmai napok, konferenciák, szakmai tapasztalatcserék szervezésével
- a beszéd fogyatékos gyermekek integrált nevelésének megvalósítása a Beszédjavító Intézettel együttműködésben
- önálló tanfolyami akkreditáció előkészítése
- a nevelés feltételrendszerének optimális működtetése
- a pedagógiai gyakorlat színvonalának emelése

Szalontai Judit (2004–2013)

- a szakmai szolgáltató feladat ellátásának megszervezése
- az évenkénti szakmai programkínálat összeállítása a nevelőtestülettel együtt
- továbbképzési programok szakmai koordinálása
- folyamatos kapcsolattartás szakmai szervezetekkel
- a Budapesti Óvodapedagógiai Napok hagyományának elindítása
- tanfolyami akkreditációk benyújtása
- a nevelőtestület szakmai kompetenciáinak növelése az önképzés és a külső-belső továbbképzés támogatásával
- a Budapesten működő Zöld óvodák fórumának elindítása
- óvodatörténeti múzeumunk anyagának népszerűsítése, illetve felhasználása továbbképzési programokon, egy-egy nevelési terület összehasonlító elemzésének elvégzése az óvodapedagógia változásának tükrében
- az óvodai külső-belső környezet feltételeinek folyamatos biztosítása, esztétikájának megőrzése, mintát szolgáltatva a továbbképzésekre járó óvodapedagógusoknak

Vargháné Tóth Erzsébet (2013–)

- önként vállalt továbbképzési feladatok megszervezése
- az évenkénti szakmai programkínálat összeállítása a nevelőtestülettel együtt

- továbbképzési programok szakmai koordinálása
- a Budapesti Óvodapedagógiai Napok rendezvénysorozat folytatása, szervezése
- mesterpedagógus szaktanácsadóként óvodai szaktanácsadói és képzői feladatok ellátása
- az OH Bázisintézmény pályázatában való részvétel
- vezetésével 2020-tól az óvoda az OH Bázisintézményeként is működik
- szoros szakmai kapcsolat fenntartása az OH-val és a Budapesti Pedagógiai Oktatási Központtal
- továbbképzések szervezése intézményünkben nevelőtestületünk részére
- „Falusi Óvoda” megszervezése, működtetése
- környezeti szoba kialakítása
- tanösvény létrehozása
- óvoda előkertjében veteményeskert kitalálása, magaságyás megvalósítása
- az óvoda udvarának pormentesítése, gumiburkolat kialakításának megszervezése
- évenkénti alapítványi koncert hagyományának elindítása, szervezése
- aktív együttműködés a Fővárosi Önkormányzat Cseppkő Óvodájával
- kapcsolattartás szakmai szervezetekkel
- a Magyar Óvodapedagógiai Egyesület elnökségében aktív részvétel
- kapcsolatfelvétel a Kiscelli Múzeummal, az Óvodatörténeti Múzeum anyagának rendszerezésére

Az óvoda mindenkor vezetője és nevelőtestülete a kezdetben kialakított kettős szerepet töretlenül vitte tovább. Minden történelmi időszakban vállalta, hogy széles szakmai körrel tartson kapcsolatot, hogy olyan gyakorlatot valósítson meg és terjesszen, mely az adott kor legkorszerűbb elméleti alapjain nyugszik, s példaként szolgálhat a továbbképzésben részt vevők számára.

A törvényi háttér változásait követően 2013-tól az óvoda továbbképzési feladatokat kötelezően már nem lát el, önként vállalt továbbképzést azonban továbbra is szervez.

I. 5. ÓVODÁNK MA

Nagy múltú óvodánk 1911-től működött a VIII. kerületi, Horváth Mihály téri épületben, jelenlegi helyén 1999 óta neveljük óvodásainkat. Felvételi körzetünk nincsen, elsősorban a Fővárosi Önkormányzatban, valamint a főváros által fenntartott intézményekben dolgozók gyermekeit látjuk el, a fennmaradó férőhelyekre pedig Budapest egész területéről fogadunk gyermekeket.

Intézményünk feladatrendszere meghatározza mindennapi tennivalóinkat:

Általános nevelési feladatainkban hangsúlyos szerepet kap a gyermeki jogok érvényesítése, a családokkal való együttműködés.

Óvodánk nevelői attitűdjében a játék fontosságára nagy hangsúlyt helyezünk. Az évek során arra törekedtünk, és ezt tesszük ma is, hogy „az óvoda megmaradjon óvodának”, ahol gyermekeink számára boldog, örömteli óvodai életet biztosítunk, és hogy jól fejlesztett képességek, szokások birtokában bátran és kíváncsisággal telve kezdjék meg iskolás éveiket.

Színes, gazdag hagyományrendszert alakítottunk ki, mely gyermekeink számára felszabadult együttes örömélményt, tapasztaltszerzést és cselekvő részvételt jelent. Feladatunknak tartjuk nemzeti kultúránk közvetítését az életkori sajátosságok figyelembevételével.

Óvodánk kezdeményezte és terjesztette el a főváros óvodáiban a Föld Napja és a Madarak, fák napja rendezvényeket, a terepjárásokat, a sok óvodának mintául szolgáló „Erdei óvoda” programot és az egészséges életmódra szoktatás gyakorlati megvalósításának módszertanát, melynek mottója: „ne múljon el nap friss gyümölcs, zöldség nélkül”.

Gyermekeink nevelésében a sokoldalú képességfejlesztés mellett nagy gondot fordítunk az előítélet-mentesség, a másság elfogadása, a tolerancia, a saját ügyükben való kompetencia, döntőképeség, megegyezési készség, a humánus megtapasztaltatására. Mindezzel együtt az egyéni bánásmód, a differenciált nevelés segítségével fejlesztjük az alkotóképességet és a kreativitást. Nevelőmunkánkban hangsúlyos az anyanyelvi nevelés, a kommunikáció fejlesztése. Külön feladatunk a hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének segítése, valamint az iskolai életmódra még nem kész 6-7 évesek fejlesztése.

A korszerű óvodapedagógia elméletét és gyakorlatát bemutató önként vállalt továbbképzési feladatunk nagyon összetett. Lényeges eleme, hogy az elmélet és a gyakorlat mindig egymást kiegészítve és megerősítve szerepel továbbképzési programjainkon. Minden nevelési év elején összeállítjuk éves szakmai kínálatunkat, melyhez figyelembe vesszük a szakmai programjainkon részt vevők elégedettségi kérdőíveken megjelölt kéréseit, javaslatait, továbbá azokat a szakmai beszélgetéseken és a szaksajtóban körvonalazódott témákat, kérdéseket, melyekre fontos a figyelmet ráirányítani.

Továbbképzési kínálatunk elsősorban módszertani, pedagógiai bemutatókat jelent. Rövid elméleti előadás után a csoportokban zajló gyakorlatot figyelhetik meg a résztvevők, ezt követően a bemutatót tartó óvodapedagógusokkal együtt szakmai megbeszélésre kerül sor.

A Fővárosi Önkormányzat támogatásával minden évben megrendezzük a **Budapesti Óvodapedagógiai Napok** szakmai programját. Évente más-más témában, neves szakmai előadók meghívásával tudunk tájékoztatást adni pedagógiai, módszertani vizsgálatokról, kutatásokról, eredményekről. Ugyanakkor az elméletet kiegészítve, vállalkozó budapesti óvodákat is bevonva, lehetőség adódik a gyakorlati megvalósításra, a főváros szakmai életébe történő betekintésre is.

Intézményünk szakfeladatai közé tartozik **sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése**. Ennek értelmében beszédfigyatékos gyermekeket integrálunk, melyhez elfogadó, inkluzív, a személyiségfejlődést segítő környezetet teremtünk. Beszédfejlesztésüket és mozgásfejlesztésüket az **Utazó Gyógypedagógusi Hálózat**, illetve a **Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat** VI. kerületi tagintézményének gyógypedagógusai végzik.

II. A JÁTÉKVILÁG ÓVODAI PROGRAM

*„Engem ne emeljen a magasba senki,
Ha nem tud addig tartani, míg tényleg megnövök.
Guggoljon ide mellém, ki nem csak hallani,
De érteni akar,
Hogy közel legyen a szívdobogásunk.”
(Birtalan Ferenc: Míg megnövök)*

II. 1. HITVALLÁSA

Úgy gondoljuk, hogy amikor óvodánk pedagógiai programját fogalmazzuk meg, gondolnunk kell arra, hogy milyen lehet az a jövő, amelyben gyermekeink felnőttként élni fognak. Értelmeznünk kell a világot múltban és jelenben is: a társadalmi és szellemi folyamatok elemzéséből kiindulva egyfajta jövőképet, embereszményt kell célként kitűznünk saját magunk számára. Az eszményképről ezt írja Huizinga *A holnap árnyékában* című tanulmányában: „az eszménykép a kultúra hordozói számára mindig a boldogulást jelenti, a közösség boldogulását”. Véleményünk szerint ezt a boldogulást szeretné mindenki elérni, megélni, és ezt az értéket szeretné továbbadni az ún. „adó-ember”, a „lámpás”, a gyermekeket nevelő pedagógus. Mi is ennek a **boldog érték-embernek** képzeljük el neveltjeinket, mire felnőttekké válnak, pedagógiai munkánk során ezt az eszményképet célozzuk meg, nevelési folyamataink megtervezésében, módszerink kiválasztásában.

„A nevelés elsősorban azzal járulhat hozzá a gyerek fejlődéséhez, ha a tehetségének legmegfelelőbb pályára segíti, ahol elégedett lehet, és sokat nyújthat” – írja egy helyütt Gardner.

Küldetésünk a gyermekek személyiségének fejlesztése, testi-lelki-szociális szükségleteinek kielégítése. Ennek alapfeltétele:

- a gyermekek minél több irányú megismerése, megértése és feltétel nélküli szeretete
- az egyénileg különböző belső érési folyamatok figyelembevétele és a külső fejlesztő hatások tervszerű és céltudatos összehangolása

Programunk a gyermekek és felnőttek együttes, egymásra ható kapcsolatát tükrözi, melyben a felnőttek érvényesítik a gyermekek mindenek felett való érdekeit, a gyermekek a felnőttekkel közösen tevékenykedve haladnak a világ megismerése felé.

Ennek érdekében pedagógiai munkánk során figyelembe kell vennünk, hogy az óvodás gyermek fejlődő személyiség. **Minden gyermek egyszeri és megismételhetetlen csodája a természetnek, egyéni adottságokkal, képességekkel, szükségletekkel, jellemvonásokkal, viselkedésmódokkal.**

Jellemző személyiségjegyei életkoronként változóak. Érzelmek által vezérelt és motivált, keresetlen, őszinte, előítélet nélküli, képzelete, fantáziája szárnyaló. A világ általa nem ismert részét képzeletével tölti ki úgy, ahogy

a természeti népeknél vagy a hagyományos kultúrákban megfigyelhető. Utánzó módon tanul, ezért **a pedagógus, a „tekintélyes felnőtt” egész személyiségével, humanizmusával, kulturáltságával, értékorientáltságával „saját bőrébe kötve” adja át a világról a tudnivalókat.** Mivel az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelemvezéreltsége, nevelődésében döntő a jó közérzet és az értékátadó felnőtthez fűződő elfogadó, bizalomteljes „szeretetkapcsolata”.

Hisszük, hogy a gyermek szeretetben, biztonságban, szabadságban és sokat játszva fejlődik legjobban. Ez a gyermek számára játékvilágot jelent, melyben a játék megkapja a fontosságának megfelelő, méltó helyet.

II. 2. CÉLJAI, FELADATAI ÉS ALAPELVEI

A Fővárosi Önkormányzat Óvodája – történeti hagyományainak megfelelően – magas szakmai minőségben, a magyar óvodapedagógia legértékesebb hagyományait megőrizve, ugyanakkor a pedagógia és a társtudományok mindenkor legkorszerűbb eredményeinek ismeretében, azok felhasználásával látja el szakmai munkáját.

Az alapfunkció céljait és feladatait az Óvodai nevelés országos alapprogramja határozza meg. Ennek figyelembevételével nevelőmunkánk hangsúlyos elemei a következők:

- boldog, szabad, élmény- és tevékenységgazdag óvodás élet biztosítása, mely **az óvodát „óvodának” őrzi meg**. Célunk, hogy az óvodában eltöltött idő minden pillanata tevékenyen, örömmel átélve szolgálja a gyermekek képességeinek kiművelését, egyéni érdeklődésük kielégítését;
- az óvodáskorú gyermekekre jellemző a sajátos, modellkövető, utánzásos tanulás, ezért nagyon fontos, hogy a velük kapcsolatban levő óvodapedagógusok és a nevelést segítő munkatársak **gyermekszerető, jó szaktudású**, művelt, tájékozott, a világra nyitott, empátikus és toleráns, elfogadó attitűdű, érett személyiségek legyenek;
- az óvodapedagógusok a gyermekek 3. életévétől az iskolába lépésükig személyiségük **egyénre szabott támogatásával** segítik elő harmonikus testi-lelki fejlődésüket, esetleges hátrányaik csökkentését, illetve a már megmutatkozó tehetségük figyelmes és szakszerű kibontakoztatását;
- a gyermekek **játéktevékenysége** óvodánk *Játékvilág* programjának szemléletében központi helyet foglal el, nevelésünk rendezőelveként működik;
- a gyermekek testi-lelki fejlesztésének egyik legfontosabb segítője az egészséges életmódra nevelés. Óvodánk személyi és tárgyi feltételeivel, kidolgozott innovatív módszereivel lehetőséget nyújt minden gyermeknek, valamint a gyermekeken keresztül a családoknak is, hogy hozzászokjanak az **egészséges életmód szemléletéhez**, a **helyes táplálkozás** és a **mozgás** lelki harmóniát, egészséget teremtő erejéhez;
- óvodánk az óvodai **környezettudatos nevelésnek** is egyik elindítója volt hazánkban, ezért továbbra is nagyon fontos számunkra ennek a szemléletnek a továbbadása, hiszen a közvetlen és tágabb környezet ismerete, ápolása, a természet szeretete a hazához való kötődés alapja;
- az óvoda a gyermekek szocializációjának első tágabb helyszíne. Az a színtér, ahol az érzelemvezérelt gyermek erkölcsi tulajdonságainak, akaratának megerősítése, szokás- és normarendszerének megalapozása nagyobb közösségben zajlik. Fontos számunkra, hogy korszerű módszerekkel segítséget nyújtsunk ahhoz, hogy minél több tapasztalatot szerezhessenek az együttélés alapvető normáiról, a **konfliktusok kezelésének** lehetséges megoldásairól. Az így kialakult tolerancia és empátia az előítéletmentes gondolkodás alapjává válhat;
- óvodánkban **nemzeti hagyományaink** megőrzésére, ápolására több évtizede kiemelt figyelmet fordítunk. A népi kultúra eleminek átadása a gyermekek és felnőttek közös tevékenységében valósul

meg. Hagyományátadó munkánk az egyes nevelési területeken, változatos módon, eltérő hangsúllyal jelenik meg, reményeink szerint a gyermekek nemzeti identitása alapozódik meg ezzel;

- sajátos feladatot ad a **más anyanyelvű és kultúrájú családok** gyermekeinek óvodai nevelése. Saját nemzetünk hagyományainak, szokásainak megismertetése mellett biztosítanunk kell a más nemzetiségű és az itt élő külföldi családok gyermekeinek önazonosságuk megőrzését, ápolását;
- pár évtizede az ember iskolában szerzett tudása jól szolgált élete végéig, mára azonban a helyzet megváltozott. A körülöttünk lévő világban, melyet az állandó gyors változás jellemez, felértékelődik az **alkotó gondolkodás** és a **kreativitás**. A gyermekek kreativitásának kibontásához, fejlesztéséhez olyan környezetre van szükség, amely ösztönzi az önkifejezést, támogatja az újszerű, szokatlan megoldásokat. Előtérbe kell helyezni azokat a módszertani eljárásokat, amelyek a hagyományos ismeretszerzésre támaszkodnak, ugyanakkor megjelennek bennük az IKT-eszközök felhasználásával szerzett információk is;
- a tehetség potenciált, ígéretet, reményt, esélyt jelent egy olyan kiemelkedő képességre, mely társadalmilag hasznos, és amely meglegedettséggel, örömezzéssel, tehát flow-élménnyel jár elérője számára. **Tehetségfejlesztő** munkánk egyik kritikus pontja, hogy milyen életkorban kezdjük el a speciális fejlesztést. Az is gondot okozhat, ha túl korán kezdjük el ezt a munkát, de az is, ha elszalasztjuk a szenzitív időszakot a speciális képességterületeken. A zenei, matematikai, bizonyos mozgásbeli stb. tehetség jelei már óvodáskorban megjelenhetnek. Ezek programszerű egyéni fejlesztése tehát már ekkor fontos, egészében véve azonban az óvodáskor **alapozó időszaknak** tekintendő. **Ekkor elsősorban a megfelelő érzelmi fejlődést kell a gyermekek számára biztosítani azáltal, hogy törődünk velük, engedjük őket játszani.** Úgy gondoljuk, hogy ebben a korban még nem célszerű elkülöníteni a tehetségesnek látszó gyermekeket, de észre kell vennünk a tehetség csírait, segíteni és kondicionálni kell őket ezek kibontakoztatásában;
- a **drámapedagógia az együttesség és sokrétűség pedagógiája**. Ez egyrészt lehetővé teszi, hogy a gyerekek egyéni öntudata, **kompetenciája** kifejlődjék, és minden egyén önmaga lehessen. Másrészt intenzíven fejleszti a gyermekek **anyanyelvi, kommunikációs** kompetenciáját, valamint **kooperatív képességeiket**, hiszen ezek jelentik az élet, az együttélés alapját. Ebből kiindulva a drámapedagógia szemlélete, módszere és eszköze átszövik a művészeteket megszerettető pedagógiánkat, és óvodai nevelésünkben az egész óvodai tevékenységi kört tekintve **átfogó rendszerként** működik;
- az óvodáskorú gyermek nevelésének **elsődleges színtere a család**. ezért programunk figyelemreméltó eleme a család és az óvoda új szemléletű nevelőtársi-partneri kapcsolata, melyben a családi nevelés az óvodai neveléssel együtt szolgálja a gyermekek fejlődését, szem előtt tartva a családi nevelés elsődlegességét. E tekintetben szemléletünk egyik sarkalatos, meghatározó pontjának tartjuk, hogy a óvoda és a család hatékony, bizalomteli, egymást megbecsülő, tisztelő, **megértő és támogató partneri**

kapcsolatot építsen ki és tartson fenn, melyben a pedagógusok tiszteletben tartják a családok érzelmi kompetenciáját, a szülők pedig bíznak az óvónők szakmai kompetenciájában;

- **intézményünk szakfeladatai közé tartozik a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése,** ellátása, mely beszéd fogyatékos gyermekek integrált nevelésében valósul meg. Az integráció célja, hogy differenciált nevelési eljárásokkal és logopédiai módszerek hatékony érvényesítésével juttassa el a sajátos nevelési igényű, beszéd fogyatékos gyermekeket a szocializáció, a kommunikáció életkoruknak megfelelő szintjére. Az integrált nevelésben részt vevő gyerekeket szakvélemény alapján fogadjuk, csoportonként 1-2 főt. A szakmai munkát az Utazó Gyógy pedagógusi Hálózattal és a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VI. kerületi tagintézményének szakembereivel szakmai együttműködésben végezzük.

Önként vállalt továbbképzési tevékenységünk alapelvei és feladatai:

- korszerű, naprakész elméleti és gyakorlati szakmai ismeretek nyújtása
- a folyamatos megújulás érdekében a képzés és az önképzés magas színvonalának biztosítása
- általános és szakmai műveltség átadása, innovatív értékek igényes közvetítése
- a nevelési folyamatok magas színvonalú tervezése, kivitelezése, állandósága, mint a minőségi gyakorlati bemutatók alapja
- a hitelesség, hatékonyság, eredményesség érdekében az eredmények, az esetleges tévedések elemzése konzultáció keretében, ezzel is példát mutatva az elemzés módjára és a szakmai vita hasznosságára vonatkozóan
- az adott terület óvodán belüli legjobb szakértője részéről segítségnyújtás a felkészülésben a bemutató óvodapedagógusok részére, a tematikus szakmai nap csoportonkénti felépítésének megtervezése, szakirodalom ajánlása, ötletbörze tartása, a bemutató csoportos óvónők felkészülésének koordinálása
- a hatékony konzultáció, a valódi vita és az érdemi szakmai megbeszélés támogatása jól átgondolt kérdésekkel, hiteles kommunikációval
- A kitöltött elégedettségi kérdőívek hasznos javaslatainak beépítése a tervezőmunkába

Óvodatörténeti múzeumunk, melynek anyagát dr. Lakatos Zoltánné több mint 40 év munkájával gyűjtötte össze és rendszerezte, betekintést nyújt az általános magyar óvodatörténetbe, külön kiemelve saját óvodánk 1911-től, megnyitásától történt eseményeit. Dr. Lakatos Zoltánné, mint az intézményünk volt óvodapedagógusa, a gazdag írásos és tárgyi anyagot óvodánknak ajándékozta.

Óvodatörténeti múzeumunk érdekességei:

- korabeli dokumentumok
- szakmai folyóiratok
- tankönyvek, módszertani kiadványok, évkönyvek, mesekönyvek
- albumokba rendezett fényképek

- életrajzok, tanulmányok
- tárgyi anyagok, játékok, szemléltető eszközök

Az óvodatörténeti gyűjtemény segítséget tud nyújtani kutatómunkához, szakdolgozatíráshoz, összehasonlító szakmai elemzéshez. A múzeum, előzetes egyeztetés alapján, egyénileg és csoportosan is látogatható.

A Fővárosi Önkormányzat Óvodája szakmai feladatait a Játékvilág Óvodai Programban lefektetett elvek alapján látja el.

Pedagógiai elveink:

Szeretettel, szabadságban és sok játék közben nevelődjék a gyermek!

- a gyermekek mindenk felett álló érdekének érvényesítése
- a gyermeki jogok érvényesítése, tiszteletben tartása
- a befogadó, gyermekközpontú nevelési szemlélet érvényesítése
- szabadságot, biztonságot, állandó értékrendet nyújtó, a gyermek személyiségének kibontakozását támogató személyi és tárgyi környezet kialakítása
- a gyermek testi, lelki, szociális szükségleteinek kielégítése
- a differenciált, a gyermek személyiségéhez, életkori és egyéni sajátosságaihoz, fejlődési üteméhez igazodó korszerű pedagógiai eljárások alkalmazása
- az óvodás gyermek legfőbb és legfejlesztőbb tevékenysége a játék
- a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségi tartalmak, értékek közvetítése élménypedagógiai módszerekkel, játékos, cselekvéses tanulás közben
- az anyanyelv és a kommunikáció különböző formáinak fejlesztése a teljes óvodai nevelés során

- az egészséges életvitel igényének megalapozása
- a nemzeti kultúra értékeinek közvetítése a gyermek számára, a szülőföldhöz kötődés és a hazaszeretetre nevelés érdekében
- a gyermek cselekvő részvétele a környezet alakításában, a környezettudatos magatartás megalapozása
- az esélyegyenlőség biztosítása, a hátrányos megkülönböztetés tilalma
- etnikai, vallási, szociokulturális, viselkedésbeli különbözőségek előítélet-mentes elfogadása és figyelembevétele, az önazonosság és a társadalmi integráció támogatása
- sajátos nevelési igényű gyermekek fejlődésének elősegítése
- a gyermek érdekében nyitott, egyenrangú partnerkapcsolat, szoros együttműködés kialakítása a családdal, az intervenciók gyakorlata érvényesítése

Alapelveink a következő folyamatokban valósulnak meg:

- az óvodai élet megszervezésében és működésében
- a nevelés egészében
- a fejlesztő tevékenységekben
- a külső-belső kapcsolatok alakításában

Szeretnénk **egyforma esélyt** biztosítani a fejlődésre, fejlesztésre, ezért a gyermekek egészséges fejlődését segítő szakembereink (logopédus, gyógypedagógus-konduktor, gyógytornász, pszichológus) minden gyermek számára szükség szerint elérhető.

Nevelési időben nem szervezünk óvodán kívüli, vagy külső személy által végzett szolgáltatást. Ellenállunk minden olyan kérésnek, mely nem a gyermekek érdekeit szolgálja.

Azt valljuk, hogy „Mindenek felett játszódjék a gyermek...”, és mindenki egyformán részesüljön a pedagógiai programunkban rögzített lehetőségekből. Fenti pedagógiai érveinket már az óvodába lépés előtt elmondjuk a szülőknek.

Játékvilág Óvodai Programunk sajátosságai a konkrét munka folyamatában, a hagyományostól részben eltérő módszertani megoldásokban, eljárásokban, a kivitelezés újszerűségében, a helyi különleges megoldásokban, a nevelés eredményeiben jelennek meg.

„Az ember számára az a legfontosabb, hogy tudja,
érezze, szükség van rá.”

(Jan Carlson)

II. 3. FELTÉTELRENDSZERE

II. 3. 1. Személyi feltételek

A **nevelőtestületünk** olyan közösség, mely a ránk bízott óvodás gyermekek egészséges személyiségfejlesztéséért, harmonikus testi-lelki fejlődéséért felelősen munkálkodik, továbbá a továbbképzéseinken résztvevő óvodapedagógusok szakmai fejlődését, megújulását segíti.

Hagyományainkhoz híven **nevelőtestületünk tagjaival szemben támasztott elvárásaink** a következők:

- szakmai tudását széles körben bizonyítsa;
- legyen igénye a rendszeres, folyamatos önképzésre, továbbképzésre;
- legyen képes innovációra az óvodapedagógiában;
- jellemezze az együttműködő nevelési stílus, a pedagógiai humanizmus, optimizmus, a gyermek tisztelete, megbecsülése, a közös értékek vállalása, közvetítése;
- értsen a szervezéshez, elemzéshez, rendelkezzen jó kommunikációs képességgel;
- tudjon folyamatokban gondolkodni;
- legyen nyitott a tudományokra, művészetekre;
- tudjon csapatban dolgozni;
- tudjon közös célokért tenni;
- működjön együtt a továbbképzés résztvevőivel, ismereteit tudja hatékonyan bemutatni, átadni;
- személyiségét az elfogadás, az empátia, a tolerancia és a türelem jellemezze;
- szemléletében kerüljön előtérbe az inkluzív pedagógia

Levélrészlet:

„Arra a kérdésre, hogy mi az a megtartó erő, amely csaknem fél évszázadig egyazon munkahelyhez köti az embert, elsőként a nevelőtestületi közösséget említem. Jól tudjuk, hogy az élet nem csak ünnepnapok sorozata; sokkal több benne a szürke hétköznapi – fáradtsággal, boldogsággal, vitatkozásokkal és nem egyszer félreértésekkel, félremagyarázásokkal megküzdve. Ezek azonban múltó jelenségek, feledhetők, ha kristálytiszttá áll előttünk a nevelői hivatottság, a közös cél, a ránk bízott 3–6 éves korú gyermekek testi-lelki nevelése, fejlesztése.” (Székely Mária, aki 44 évet dolgozott a Fővárosi Gyakorló Óvodában, mint bemutató mintaóvónő)

Fejlesztő szakemberek**Gyógypedagógus-konduktor**

Szakmai kompetenciája révén az óvodapedagógusokkal együttműködve segíti a fejlődésben lemaradt, különböző képességbeli – kognitív és mozgásos területeken jelentkező – elmaradásokat, melyeket egyéni illetve kiscsoportos foglalkozások szervezésével az óvodában valósít meg. Az adott fejlesztésekkel kapcsolatban tanácsokat ad a hozzá forduló szülőknek. Esetmegbeszélések formájában együttműködik az óvoda belső és külső szakembereivel.

Munkáját a nevelési év elején elvégzett különböző vizsgálatok alapján végzi, és az év során folyamatosan nyomon követi a gyermekek fejlődését.

Pszichológus

Szakmai kompetenciája révén, az óvodapedagógusokkal együttműködve segíti a fejlődésben lemaradt, valamint különféle viselkedési és magatartási problémákkal küzdő gyermekek fejlesztését. A nevelési nehézségek megoldásában tanácsokat ad a hozzá forduló szülőknek. Esetmegbeszélések formájában javaslatot tesz egy-egy nehezebben nevelhető gyermek csoporton belüli fejlesztésére, társas kapcsolatainak alakítására, elfogadására. Munkáját csoportos megfigyelések alkalmával, illetve egy-egy gyermekkel történő egyéni foglalkozás során végzi.

Türelmes, megértő, empatikus és toleráns magatartásával mintát ad minden gyermekkel foglalkozó felnőtt számára.

Logopédus

Munkáját a beszédhibás és a beszéd fogyatékos gyermekek körében látja el.

Fejlesztő munkáját az óvodapedagógusokkal szorosan együttműködve, a gyermekek egyéni lehetőségeihez képest maximális fejlődése érdekében végzi. Kölcsönösen tájékoztatják egymást egy-egy gyermek aktuális állapotáról, javaslatokat tesz a továbblépés lehetőségeire.

Szükség esetén szakmai véleményt készít. Tájékoztatót, fogadóórát tart a szülőknek. Nyílt nap alkalmával lehetőséget biztosít foglalkozásai megtekintésére. Rendszeres időközönként részt vesz az integrációs team munkájában.

Gyógytornász

Foglalkozásait prevenciós jelleggel tartja. A nevelési év elején felméri a gyermekek testi állapotát. Ennek figyelembevételével foglalkozik minden gyermekkel, javaslatot tesz a szülőknek gyermekük otthoni tornájára, egy-egy tartásjavító gyakorlat elvégzésére.

Szülői értekezleten ad tájékoztatást a prevenció lényegéről, szükség szerint fogadóórát tart, illetve nyílt óra keretében lehetőséget biztosít gyakorlati munkájának megtekintésére.

A pedagógiai munkát segítők

Pedagógiai asszisztens

Az óvodapedagógus irányítása alapján közvetlenül segíti a csoportban folyó nevelőmunkát. Személyisége szeretetteljes, példamutató, odaadó vonásai segíthetik a kiegyensúlyozott, derűs légkörben zajló munkát. Fontos továbbá:

- a türelem
- az empátia
- a tolerancia
- a példaértékű magatartás
- a mintaként szolgáló hiteles kommunikáció
- a segítőkészség

Az óvodapedagógussal történő együttműködése elősegíti a gyermekek testi-lelki fejlődését, valamint a gyógypedagógus útmutatása alapján részt vesz az adott gyermekek fejlesztésében.

Dajkák

Munkaidejük legnagyobb részét a csoportban töltik. Közvetlen segítői az óvodapedagógusoknak, velük együttműködve végzik csoportbeli munkájukat. Fontos, hogy szeressék a gyerekeket, pozitív mintát mutassanak számukra, ennek az alábbiakban kell megnyilvánulnia:

- kulturált megjelenés
- hiteles kommunikáció
- udvarias magatartás

Feladataik:

- gondoskodnak a gyermekek testi szükségleteinek ellátásáról;
- segítik a tevékenységek megszervezésében az óvodapedagógus irányításával a csoportban folyó munkát;
- segítik a gyerekek óvodai befogadását, beilleszkedését;
- aktívan részt vesznek a gyermekek gondozási teendőinek ellátásában;
- kapcsolatot tartanak a szülőkkel, az óvodapedagógussal egyeztetett helyzetekben és formákban.

Személyiségüket a türelem, a kivárás, az empátia, a tolerancia és a megértés jellemezze.

Óvodatitkár

Munkájával az intézményben folyó pedagógiai munkát segíti. A gyermekekkel és az óvoda dolgozóival kapcsolatos adminisztrációs tevékenységével, a dokumentációs anyagok elkészítésével biztosítja a nevelőmunkához szükséges nyugodt feltételeket, mely hozzájárul az óvodai élet zavartalan működéséhez.

Fontos továbbá:

- kulturált megjelenés
- hiteles kommunikáció
- udvarias magatartás
- korrekt kapcsolattartás a partnerekkel

A nevelés feltételeit segítő technikai alkalmazottak

Az óvodában, egyéb területen dolgozó alkalmazottak mind hozzájárulnak intézményünk zökkenőmentes és eredményes működéséhez. Mindenki a maga munkaterületén, munkaköri leírásában meghatározottak szerint látja el a munkáját.

Közvetett módon ők is hatnak a gyermekekre, számukra is elvárás a mintaként követhető kulturált magatartás. Ez magában foglalja a megjelenést, a kommunikációt, az emberi kapcsolatokat egyaránt. Fontos részükről is a segítőkészség, az elfogadás, a türelem és a megértés megnyilvánulása.

II. 3. 2. Tárgyi feltételek

Játékvilág Óvodai Programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételek maximálisan biztosítottak óvodánkban.

Az épület adottságai:

- 2152 m² hasznos alapterületen, három szinten helyezkednek el a csoportszobák, a tornaszoba, a sószoza, környezeti nevelési szoba, logopédiai szoba, az előadóterem, irodák, múzeum, könyvtár és egyéb kiszolgáló helyiségek;
- fás, tágas udvar és füves, virágos előkert veszi körül az épületet;
- a belső és külső terek lehetővé teszik, hogy a gyermekek számára sokféle elfoglaltságot, tevékenységet és mozgáslehetőséget biztosítsunk.

Belső terek:

- tárgyi környezetünk kialakításával értékátadás, látás- és ízlésformálást is a feladatunk;
- olyan családias, derűs, biztonságos, esztétikus, nyugodt óvodai környezetet kívánunk teremteni, amelyben örömet él;
- arra törekszünk, hogy a berendezési tárgyak, eszközök feleljenek meg funkciójuknak, lehetőség szerint természetes alapanyagból készüljenek, ne okozhassanak balesetet;
- a tárgyak, bútorok illeszkedjenek a környezethez, léptékükben, méreteikben alkalmazkodjanak a gyermekek testméreteihez, szemmagasságához.

A csoportszoba berendezésénél figyelembe vesszük:

- az épület építészeti adottságait, stílusát, a helyiségek funkcióját
- a szobák méreteit, elrendezését
- a természetes fényt
- a különféle tevékenységek végzésére szolgáló helyeket, így a játszóhelyeket, a mozgásra, az elkülönülésre, a pihenésre alkalmas lehetőségeket
- a természetsarkok, a csoportkönyvtárak, gyermekkonyhák berendezését
- a gyermeki fantáziát, a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök szerepét a játékeszközök között

A csoportszobák egyéni arculatát az együtt dolgozó óvodapedagógusok a közösen alakítják ki.

Az épület egyéb belső helyiségeinek kialakításánál figyelembe vesszük az egyes helyiségek funkcióját, óvodánk különféle programjait, rendezvényeit, így, praktikusan berendezett a torna-, a környezeti, a logopédiai és a sószoza, továbbá a könyvtár, a múzeumunk, a bemutatókonyha, egyszóval egész óvodánk.

Esztétikai igényességgel berendezett óvodánk mintául szolgál a gyermekek, a szülők, az itt dolgozók, valamint a továbbképzéseinken résztvevők számára. Közös tereink dekorálása nevelőtestületi konszenzus alapján történik, mely csak elveket határoz meg, tág teret biztosít az egyéni elképzelések megvalósítására.

Közös értékeink védelme, óvása mindannyiunk feladata, ezért amit lehet, megjavítunk, megjavíttatunk, újrahasznosítunk. Ez a szemlélet egyezik nevelési elveinkkel is, de a gazdaságosságot is támogatja.

Külső terek:

Játsszóudvarunkat úgy alakítottuk ki, hogy lehetőség adódjon a különféle udvari tevékenységek végzéséhez. Árnyékos és napos helyek egyaránt megtalálhatók, valamint fedett területek is rendelkezésre állnak. Udvarunk módot ad rollerozásra, biciklizésre, labdázásra, homokozásra, futkározásra. A különféle beépített játékszerek segítik a mozgásfejlesztést, ugyanakkor a nyugodt elfoglaltság, a csendes játék feltételei is biztosítva vannak.

Az előkertünk a környezeti nevelést segíti. A gyermekek itt kertészkedhetnek, figyelemmel kísérhetik a természet változásait, a növények fejlődését és a madarak életét. Itt helyeztük el a komposztálót, amely a szerves hulladék újrahasznosítását mutatja be az óvodásainknak. Fontosnak tartjuk a gyermekek ez irányú közvetlen tapasztalatszerzését.

Veteményes kertünkben zöldségeket, fűszernövényeket ültethetnek, gondozhatnak, így tevékenység közben figyelhetik meg a növények fejlődését. Sziklakerti növények, évelők, egynyári növények, fák, bokrok és füves területek teszik változatossá az „élményösvényünk” útvonalát. A különféle itt játszható szenzitív környezeti játékok is a gyermekek ismereteinek bővítését segítik.

III. A NEVELÉSI FOLYAMAT FELADATAI

*„Az egészség az embernek az a belső állapotja,
mellyel tagjaiban jól lévén, az ő cselekedeteit jól
viszi végben.”*

(Apáczai Csere János)

III. 1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Az óvodáskorban kiemelt jelentőségű az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alapozása, alakítása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése. Ezért óvodai nevelésünkben nagy hangsúlyt fektetünk erre.

Az ENSZ Egészségügyi Világszervezete (WHO) dekrétumában az egészségnevelés fogalma: teljes testi, lelki, szellemi, társas, szociális „**jóléti állapot**”. A „jóléti állapot” ebben az összefüggésben a teljes **egészségi potenciál** és az **egészségre való esély** elérését jelenti. Az egészségnevelés **pedagógiánk alapja**, mely a nevelési folyamatok minden mozzanatában jelen van, ezért pedagógiai szemléletünkben az egészségnevelés nem áll meg a gyermek testi, biológiai egészségénél. **Sajátos egységben szemléli** a gyermeket lelkiségében, szellemiségében, társas kapcsolati rendszerében.

III. 1. 1. Az egészséges életmódra nevelés

Az egészség **örök emberi érték**, az életminőség fontos dimenziója. Az egészséget az ember teremti meg és éli át a mindennapok különböző szintjein.

Az egészséges életmódra nevelés magában foglalja:

- a gyermekek gondozását, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítését
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítését
- a gyermek segítségét testi képességei fejlődésében
- a gyermek egészségének védelmét, erősítését, óvását, megőrzését
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítását
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítását
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítását
- szükség esetén, a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködő szakemberek bevonását
- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátását

Ezen értékek képviselését és kimunkálását egészséges életmódra nevelésünkben hangsúlyosan fontosnak tartjuk.

Az egészséges életmódra nevelés legfontosabb feltételei:

- a „modell” jelenléte, vagyis az egészséges életmód szokásait, az egészségvédő szokásokat a gyermekek a felnőttek által nyújtott **modell után**, mintakövetéses módon sajátítják el;
- az egyéni bánásmód érvényesítése, mert a személyiség fejlődése minden gyermeknél egyéni adottságok, képességek, egyéni érési ütem és a külső ráhatások következtében jön létre. Ezért a gyermekek érési ütemét **nem sürgethetjük**, hisz a **sürgetés neurotizál**, megzavarja a természetes fejlődést. Fontosnak tartjuk a gyermekekkel kapcsolatba kerülő felnőttek részéről a **gyermekhez mért pedagógiai eljárások alkalmazását, melyben hangsúlyos szerepet kap a kivárás és a türelem.**

Valljuk:

„Az egészség aktív alkalmazkodó tevékenység, olyan érték, amiért napról napra tenni kell valamit.”

(Székely Lajos)

Az egészséges életmódra nevelésünk célja:

A gyermekek tudásának, képességeinek fejlesztése, amely alkalmassá teszi őket az alapképességek és képességek megszerzésére, egészségvédő kompetenciára. Kompetencia alatt az egészséghez, az élethez való boldoguláshoz szükséges ismereteket, készségeket, képességeket értjük.

Az egészséges életmódra nevelésünk feladatai az óvodás gyermekek testi, lelki szükségleteinek kielégítése, ezen belül:

- egészséges környezet kialakítása
- helyes életritmus biztosítása
- egészségügyi jó szokások, készségek, képességek alakítása
- az egészség mint érték hangsúlyozása
- a felnőttek modellnyújtó viselkedése, tevékenységei
- a gyerekek körül élő felnőttek mentálhigiénájának segítése
- a család és az óvoda egészségnevelési szokásainak összehangolása
- a szülők figyelmének felhívása a tudatosabb táplálkozás és a mozgás fontosságára
- az egészségügyi és egyéb szakszolgálattal való együttműködés, betegségek megelőzése
- a gyermekek képességének kialakítása, hogy választási helyzet elé állítva őket, az egészséges életmódot válasszák minden, egészséggel kapcsolatos esetben.

*„A környezetünkkel való kapcsolatunkban az egyik
legalapvetőbb tényező az ÉTEL, mivel
környezetünk az ételek formájában hatol be
szervezetünkbe legközvetlenebbül.”
(Szent-Györgyi Albert)*

III. 1. 2. Az egészséges táplálkozás

A mennyiségileg és minőségileg helyes, egészséges táplálkozás az egészséges élet alapja. A gyermek táplálkozási szokásait a családjában sajátítja el. Ezek a szokások sokfélék, ezért feladatunk, hogy a **helyes táplálkozási szokásokat** megerősítsük, és továbbiakat alakítsunk ki.

Óvodánkban az évszakok ritmusához alkalmazkodva ismertetjük meg a gyermekekkel az egészséges táplálkozást, melynek alapja:

- zöltségek, gyümölcsök
- gabonafélék, olajos magvak, hüvelyesek
- könnyen emészthető, nem túl zsíros fehérjék
- megfelelő mennyiségben folyadékfélék

Ezért **az óvoda a közétkeztetés által biztosított étrendet** rendszeresen **kiegészíti** az évszakok lédús gyümölcseivel, illetve a gyermekek által készített italokkal (frissen préselt rostos gyümölcslé, zöldséglé, gyógyteák), ételekkel (gyümölcssaláta, zöldség, zöld saláta). Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek megismerkedjenek különböző, számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítési módjával (olajos magvak fogyasztása, gabonafélék csíráztatása, csíra fogyasztása, aszalt gyümölcsök készítése, fogyasztása).

A felkínált táplálékok biológiailag értékes alkotóelemeket, rostot, vitamint, makro- és mikroelemeket tartalmaznak. Az óvodánkat ellátó gyermekélelmezési szolgáltatóval folyamatos a kapcsolatunk, melynek során jelezzük tapasztalatainkat, így részben biztosítani tudják a korszerű alapanyagokat.

A kiegészítést és pótlást a szülők segítségével, csoportonként különböző módon oldjuk meg. Így jutnak a gyermekek naponta friss gyümölcshöz és zöldségfélékhez.

Változatos felhasználásukkal mód nyílik arra, hogy a gyermekeket a hét kijelölt napján, egyszerű konyhatechnikai eljárásokkal ismertessük meg, hogy egyéni érdeklődés szerint „gyakorolhassanak”, tapasztalatokat szerezhessenek, ízérzékük fejlődjön mindennapi életük színterén, a csoportszobában található gyermekméretű konyhában. Valljuk és tanítjuk: **ne múljon el nap nyers gyümölcs és zöldség fogyasztása nélkül!** A szükséges eszközöket minden csoport számára külön biztosítjuk, folyamatosan bővítjük.

Étkezési kultúránkat színesítjük a népi hagyományokon alapuló főzési, sütési eljárásokkal, pl. aszalás, kenyérsütés, puliszkafőzés, tartósítás, kukoricapattogatás, mézes ételek készítése stb.

Szakorvosi javaslat alapján, a gyermekélelmezési szolgáltatóval egyeztetve óvodánk lehetőséget biztosít a különböző táplálékallergiás gyermekek étkeztetésére.

Az egészséges táplálkozási szokások kialakításánál különösen figyelünk:

- a táplálkozások időritmusára (3 óránként kötött időpontokban étkezünk)
- kellő mennyiségű víz fogyasztására (egyéniül változó)
- az alapos rágásra, melyre biztosítjuk a megfelelő időt
- a gyümölcssevésre, mely két főétkezés között valósul meg
- az egyéni szükségletekre, érzékenységekre (ritmus, mennyiség, válogatás)
- az étkezések nyugodt, derűs légkörére
- az esztétikus étkezési körülmények biztosítására, melyeket a gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően használhatnak
- az étkezés örömet fokozó, esztétikus terítésre, környezetre, testi ápoltságra, kulturált étkezési-és beszéd szokások alakítására

Óvodánk helyi pedagógiai programjának egyik sajátossága a **családokkal való szorosabb partneri kapcsolat**, mely az egészséges táplálkozás terén is megnyilvánul.

Óvodásaink szokásait kialakító, egészséges táplálkozásra történő nevelésen keresztül szeretnénk hatni a családokra, ezzel is hozzájárulva szemléletformálásukhoz. Időnként a szülőkkel közösen készítünk különféle ételeket, recepteket ajánlunk és cserélünk. A Szülők klubja keretében előadásokat tartunk, olyan szakkönyvekre, kiadványokra hívjuk fel a figyelmet, melyek hozzájárulnak a korszerű, alacsony cukor és só tartalmú ételeket kínáló, egészségesebb táplálkozás igényének kialakulásához.

„A kacagás a belek kocogása”

(Bagdy Emőke)

III. 1. 3. Mozgás az egészségért

A mozgás **alapvető életjelenség** és alapvető **szükséglet**. Az egész életre, a világra jellemző dolog. **Átszövi az ember teljes életét**, környezetét. Mozgás nélkül nincs élet.

A **mozgás intenzíven befolyásolja** az egészséges **test**, az egészséges **lélek** és a fejlett **értelem** alakulását. A mozgás a gyermek egyik legtermészetesebb megnyilvánulási formája. Ezért a mozgás fejlettségéből következtetünk a gyermek fejlettségére, intellektusára. A gyermek mozgása és játéka alapvető **feltétele és egyben mutatója, jelzője** fejlődésének.

A gyermek a legtöbb **mozgástapasztalatát** életének kezdeti szakaszában szerzi meg, majd folyamatosan, az óvodába kerülve szervezett keretek között jut maradandó **mozgásélményekhez**, ami segíti őt az egészséges testkultúra kibontakozásában.

A kisgyermek biológiai fejlődésének abban a szakaszában kerül óvodába, amikor:

- a **mozgásaktivitása** a legnagyobb;
- **mozgásvágya** a legerősebb;
- **mozgásos cselekvése** a legintenzívebben fejleszthető.

Komoly **gondot okozhat**, ha a gyermek:

- életmódja **mozgásszegény**;
- beszűkült **mozgástérben** él (kis lakás, tévzés);
- nem jut elegendő **mozgástapasztalathoz**.

Ezért fontosnak tartjuk, hogy a mozgáshiányt az óvodában időben észrevegyük és megfelelő intenzitású mozgásingerekkel **kompenzáljuk**: a testtartás, az állóképesség, az erő és a mozgásvégrehajtás terén jelentkező hiányosságokat. Az óvodáskor a természetes mozgáskészségek tanulásának, fejlődésének, formálódásának szenzitív időszaka.

„Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra”

(Weöres Sándor)

III. 2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS A KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvodáskor a gyermekkor érzelemvezérelt időszaka, ezért az érzelmi nevelés és a szocializáció lényegi feladat a **lelki egészség érdekében** végzett nevelési folyamatban.

Programunkban az **érzelmi és értelmi nevelés egyensúlyára** törekszünk, fontosnak tartjuk a kapcsolatteremtő képességek fejlesztését, valamint az érzelmi biztonságot, otthonosságot, a derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkört.

A gyermeki jellem alakulására a szokások nagy hatással vannak, **ezért fontos, hogy ezen a téren is jó szokásrendszert, helyes, követhető, stabil értékrendet alakítsunk ki, a mintakövetésben pozitív modellt nyújtsunk, biztonságot, szeretetet sugárzó óvodai közeget teremtsünk.**

A szocializáció során alakulnak ki azok a tulajdonságok, amelyek segítik a közösségbe való bekapcsolódást, és azt, hogy a közösségnek minél **boldogabb és megbecsültebb** tagjává válják a gyermek.

Ilyen légkörben a gyermek megszerzi azt a tudást, azokat a készségeket, amelyek birtokában a társadalom eredményes tagjává válhat.

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés céljai:

- a gyermekek szerezzenek minél több **tapasztalatot az együttéléstről** a felnőtt-felnőtt, óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek, férfi-nő, fiú-lány, idősebb-fiatalabb, házigazda-vendég **viszonylatában és a** család, óvoda, más családok, közlekedés, színház, múzeum, állatkert, mozi, természet **színterein**. Kapcsolataikat **pozitív attitűd**, érzelmi töltés jellemezze;
- próbáljanak a megtapasztalt együttélési szabályoknak, illemnek **megfelelően viselkedni**;
- ismerjék a szűkebb és a tágabb környezetüket, ami a **szülőföldhöz való kötődés a hazaszeretet, és a nemzeti identitástudat** alapja;
- törekedjenek a más kultúrákból érkezett gyermekek népi kultúrájának, szokásainak megismerésére, elfogadására;
- tudjanak **együtt érezni**, átérezni a másik gyermek bánatát, örömét, örülni mások sikereinek;
- próbálják megvalósítani vágyaikat, akaratukat a viselkedési, együttélési szabályok lehetőségein belül;
- találjanak **örömet** a tevékenységeikben, legyen lehetőségük az **önkifejezésre**;
- széles érzelmi skálán fejezzék ki érzelmeiket, a **szeretet kifejezésének képessége** domináljon;
- tapasztalják meg és elemi szinten gyakorolják a harag **tettlegességtől mentes** kinyilvánítását;

- legyen lehetőségük magányukat, gátlásosságukat **oldani** játék és különféle tevékenységek segítségével, félelmeiket, bánatukat próbálják meg különböző módon **projektálni**;
- elemi szinten képesek legyenek **kontrollálni** viselkedésüket;
- **hallgassák** meg mások véleményét is;
- próbáljanak **megérteni** másokat, **elfogadni a különbözőségeket, a másságot**, alapozódjon meg az **előítélet-mentes gondolkodásuk**;
- tapasztalják meg és minél ügyesebben gyakorolják a **kommunikáció** különféle formáit;
- alakuljon ki **barátságos, szeretetteljes**, szoros kapcsolat társaikkal és a felnőttekkel;
- **érdeklődjenek** mások iránt, **tapasztalják meg** és **alapozódjon meg** viselkedésükben a gondoskodás, a figyelmesség, az önzetlenség, az együttműködés és a segítőkészség;

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés feladatai:

- **biztosítsunk** pozitív érzelmekkel telített, kiegyensúlyozott, nyugodt, türelmes, biztonságot, szeretetet sugárzó óvodai légkört;
- minél több lehetőséget biztosítsunk az **érzelmi tapasztalatszerzésre**, erősítsük meg a kedvező megnyilvánulásokat;
- mindig tartsuk szem előtt, hogy a gyermeki magatartás alakulása szempontjából **modellértékű az óvodapedagógus**, valamint az óvoda **minden dolgozójának** kommunikációja, bánásmódja és viselkedése;
- segítsük a gyermekek szociális érzékenységének fejlődését, kompetens, **autonóm személyiségük** **alakulását**;
- nevelési eljárásainkkal teremtsünk olyan helyzeteket, hogy reális önismeretük, **önmagukkal és másokkal szemben való igényességük** fokozatosan kialakulhasson;
- **segítsük a következmények felismerését**, hogy képessé váljanak különbséget tenni a jó és a rossz között;
- fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink ne legyenek automatikusan teljesítők, legyen **pozitív érdek- és önérvényesítésük**;
- legyünk **következetesek**, toleráns, őszinte, elfogadó módon érzelmileg azonosuljunk a gyermekekkel;
- a tevékenységek során **építsünk** a gyermekek belső motivációira és öntevékenységre, tevékenységvágyára;

- **mutassunk példát** a stresszhelyzetek kulturált feloldására, segítsük át a gyermekeket ezeken a helyzeteken, stresszoldó magatartásunkat hassa át a **megértés** és a **humor**;
- **segítsük** a különféle problémákkal, nehézségekkel küzdő gyermekeket abban, hogy **félelmeiktől, szorongásaiktól** játékban és más tevékenységekben **megszabaduljanak, az alapvető viselkedési normák betartásával**;
- segítsünk a **peremhelyzetre** sodródó gyermekeknek, hogy **önmagukat el tudják fogadni, illetve mások is elfogadják őket**;
- **adjunk olyan feladatokat** a gyermekeknek, melyekben **felelősségérzetük** megerősödhet, fokozzuk magabiztosságukat, önbecsülésüket;
- átgondolt **szokásrendszerben**, a felesleges **korlátozásokat**, fegyelmezéseket **elkerülve fejlesszük** a gyermekek akarati tulajdonságait (önállóság, szabálytudat), alakítsuk morális érzéküket, együttérző magatartásukat, becsületességüket, tisztelet- és illemtudó magatartásukat, empátiájukat;
- fejlesszük a gyermekek **akaratát**, a kitartás, állhatatosság képességét, a **siker** és **kudarcc** elviselését, az akadályok leküzdésének megpróbálását;
- szervezzünk **közös programokat a családokkal**, ezzel erősítve a gyermekek pozitív érzéseit családjuk tagjai iránt, valamint biztonságérzetét az óvodai közösségben, így a kettős kötődés (család, óvoda) megélése által erősödhet bennük az önazonosság érzése;
- teremtsünk lehetőséget arra, hogy a hazájukat elhagyni kényszerülő, ill. többnyelvű, többkultúrájú családok megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét
- nevelésünk során tartsuk szem előtt a **közösségfejlesztés** és az **egyéni fejlesztés egyensúlyát**
- **feladatunk** a gyermekek mindennapi társas helyzeteiben, játékában és a különféle tevékenységekben megvalósuló tanulás során adódó **fejlesztési lehetőségek** kiaknázása;
- mutassunk példát a felnőttekkel, illetve a gyermekekkel való kapcsolatfelvétel és együttműködés, együttérző és őszinte elfogadás módozataira, és konkrét helyzetekben vezessük a gyermekeket a helyes megoldás felé;
- segítsük a gyermekeket a kongruens, ugyanakkor kulturált érzelemkifejezés módjainak elsajátítására.

Külön feladatot jelent számunkra az átlagtól eltérő gyermek szocializálása, azaz a beszéd fogyatékos, nehezen szocializálható, halmozottan hátrányos helyzetű, a fejlődésben lemaradó, gátolt, lassabban fejlődő, problematikus, nehezen kezelhető, mentálisan sérült, illetve a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése, személyiségfejlesztése.

Az ilyen esetekben **összetettebb megfigyeléseket** végzünk a gyermek óvodai és óvodán kívüli életével kapcsolatban. A családdal, és ha szükséges, a nevelőmunkánkat segítő szakemberekkel – logopédus,

pszichológus, gyógypedagógus – közösen kidolgozzuk azokat a speciális nevelési módszereket, amelyek a legcélravezetőbbek. Mindent megteszünk azért, hogy a szocializációs nehézségekkel küzdő gyermekeinket **otthon és az óvodában is közel azonos nevelő hatások érhék.**

Gyermekeink személyiségfejlődése szempontjából **az integráció kiemelkedő jelentőségű,** hiszen az egészséges és a beszéd fogyatékos gyermekek közötti kölcsönhatás, a pozitív minta, az értékek, viselkedési és beszédminták átadása, átvétele egyaránt segíti az integrált és ép gyermekek fejlődését.

Feladatunk a gyermekek mindennapi társas helyzeteiben, játékában és a tevékenységekben megvalósuló tanulás során adódó **fejlesztési lehetőségek kiaknázása:**

- felnőttekkel és társakkal való kapcsolatfelvétel és együttműködési készség fejlesztése
- együttérző (empatikus), őszinte elfogadás fejlesztése
- érzelemkifejezés segítése
- empátia fejlesztése
- segítő-, támogatókészség fejlesztése

Fontosnak tartjuk a támogató, szeretetteljes légkör megteremtését, reális énkép alakítását, pozitív énkép formálását a sajátos nevelési igényű gyermekek számára.

„A mi nyelvünk határtalan és szabad, korlátlan terület, ahol alkotni, játszani és táncolni lehet. Mindenki a képe formálhatja. Gyönyörű tornája, játéklabdája a... gyermekeknek és a zseniknek.”
(Kosztolányi Dezső)

III. 3. ANYANYELVI ÉS ÉRTELMI NEVELÉS

III. 3. 1. Anyanyelvi kultúra, kommunikáció

Az anyanyelvi nevelés, a nyelvi kultúra fejlesztése a kultúra átadásának **alapfeltétele**, mely az egész **óvodai életet átszövi**, feltétel, cél, feladat, eszköz és módszer. A társadalmi kommunikáció nem képzelhető el személyes kapcsolatok, **közvetlen** nyelvi kommunikáció nélkül. A beszélő magatartás kifejlődése a **szocializáció alapja**, ezért elsősorban a kommunikáló képességet, a beszélő magatartást kell fejleszteni. A **beszélőkedv** kialakulásának feltétele a nyugodt, derűs, nyitott, toleráns, élménygazdag, személyiség- és tevékenységcentrikus, **játékos** óvodai környezet.

A beszélő magatartás, a kommunikációkészség alapvető meghatározói:

- a genetikus adottságok
- a szociokulturális háttér
- a család kommunikációs szintje
- az anya-gyermek kapcsolat
- és mindenekfelett az anya mintája

A gyermek utánzás útján tanulja a beszédet, ezért nagyon fontos az őt körülvevő felnőttek mintája. Az anyanyelvi nevelés feltétele a tapintat és a türelem, az egyéni érési ütem figyelembevétele, valamint a kivárás.

Fontosnak tartjuk az őszinteséget, a valós érzelmekkel teli kommunikációt, mivel a „közlési zűrzavar” rontja a megértő képességet, az empátiát.

Anyanyelvi nevelésünk céljai:

- fejlődjön ki a gyermekek beszélőkedve;
- szívesen, gátlások nélkül, folyamatosan, életkori sajátosságainak megfelelő alaki, nyelvi helyességgel, tartalmi változatossággal, bő szókinccsel beszéljenek;
- váljanak minél felszabadultabbá, játékosabbá, közlékenyebbekké;

- tudjanak alkalmazkodni különböző beszédhelyzetekhez, tudják megválasztani a megfelelő kifejezési formákat, a teljes ember vegyen részt a közlésben.

Anyanyelvi nevelésünk feladatai:

- teremtsünk nyugodt, derűs, nyitott, toleráns, élményekben gazdag, személyiség- és tevékenységközpontú, játékos óvodai környezetet, mely megindítja, elősegíti a gyermek **beszélőkedvét**;
- tudatosan, tervszerűen és **differenciáltan**, minden helyzetet kihasználva, játékosan fejlesszük a gyermekek kommunikációs képességeit;
- az anyanyelv elsajátításához szép beszédünkkel, helyes kiejtésünkkel, hangsúlyozásunkkal, szemléletes-képszerű kifejezésmódunkkal nyújtunk **modellt** a gyermeknek;
- fordítsunk figyelmet a gyermekek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermekek meghallgatására, kérdéseik támogatására és a válaszok igénylésére;
- tapintattal és türelemmel reagáljunk a gyermek helytelen nyelvi kifejezéseire, ne figyelmeztessük őket, mert ez beszédgátlást idézhet elő, **beszédhelyzetben helyesen ismételjük meg** a problémás kifejezést;
- törekedjünk arra, hogy az óvodában dolgozó felnőttek kommunikációja minden helyzetben pontosan fogalmazott, **őszinte**, valós érzelmekkel teli legyen, ezzel is segítve a gyermekek számára a megértést és az empátia kialakulását;
- természetes élethelyzetekben és nyelvi játékokkal egyaránt fejlesszük a gyermekek kifejezőkészségét, mely elősegíti a közlés tartalmának felfogását, megértését.

Sajátos nevelési igényű, beszéd fogyatékos gyermekeink anyanyelvi fejlesztése kiemelt jelentőségű. Az óvodapedagógus a nap folyamán, nevelőmunkája minden helyzetében keresi azokat a lehetőségeket, melyekben segíteni tudja integrált óvodásaink nyelvi és kommunikációs fejlődését.

„Kreatívnak tartjuk az újszerű, bátor, eredeti és szabad gondolkodást.”

(Arthur J. Cropley)

III. 3. 2. Értelmi nevelés

Az értelmi nevelés terén feladatunk az értelmi képességek – érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás – valamint az alkotóképesség, kreativitás 3–7 éves életkornak megfelelő fejlesztése, a tapasztalatok bővítése, új ismeretek felfedezése, felfedeztetése, problémaérzékenység fokozása.

Az óvodáskorú gyermekek pszichikus és gondolkodásfejlődése a külvilággal való szüntelen kölcsönhatásban alakul, ez a tárgyakkal való manipulációtól a gondolati tevékenység felé haladó folyamatban valósul meg.

Az óvodás gyermekre jellemző:

- a cselekvő, képszerű gondolkodás, melyben a reális cselekvés és a gondolkodási műveletek váltják egymást
- a fantázia szabad áramlása, a kötetlenül áradó asszociáció, a könnyedén fellépő analógia
- az, hogy a logikai műveletek a **cselekvésben** szerzett **tapasztalatokból** származnak

Gondolkodását a **közvetlen megismerés, észlelés, emlékezet** logikája uralja, mely erős **emocionális** hatás alatt áll.

Értelmi nevelésünk céljai:

- tevékenység, élményszerzés közben fejlődjenek **értelmi képességeik** (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás);
- természetes kíváncsiságukat, megismerési vágyukat többféle helyzetben, szituációban élhessék ki, ismerjék meg a **felfedezés**, próbálkozás, kísérletezés **örömet**;
- **változatos tevékenységek** közül választva, **egyéni érdeklődésüknek** megfelelően szerezzenek tapasztalatokat;
- fejlődjön **önállóságuk, figyelmük, kitartásuk, pontos feladatvégzésük, feladattudatuk**;
- alapozódjon meg gondolkodásuk önállósága;
- döntéseikben tanuljanak meg konkrét tapasztalatokat **felhasználni, és elemi szinten következtetni**;
- legyenek vállalkozó kedvűek, nyitottak, **toleránsak, optimisták, legyen tudásvágyuk**;
- legyenek készek az új élmények **befogadására**;
- legyen önértékelésük, **pozitív énképük**;
- szerezzenek tapasztalatokat konfliktushelyzeteik **kezeléséről**;

- véleményüket próbálják meg változatos módokon **kifejezni**;
- tevékenység- és élményszerzés közben tegyenek szert **tapasztalatokra**, és **elemi szinten** sajátítsák el az **információkeresés célszerű formáit**.

Értelmi nevelésünk feladatai:

- szervezzünk, biztosítsunk olyan **élményszerzési lehetőségeket** a gyermekek számára, melyek által fejlődnek értelmi képességeik;
- **megerősítő**, támogató magatartásunkkal, környezetünkkel, érdekes szituációk megteremtésével tartjuk ébren kíváncsiságukat, megismerési vágyukat;
- teremtsünk olyan lehetőségeket, melyekben **önállóan** tevékenykedhetnek;
- segítsük elő kreativitásuk kibontakozását;
- viselkedésünkkel, személyes példánkkal nyújtunk **modellt** a nyitott, toleráns, kreatív megközelítési módokra;
- ismerjük el a problémák **eredeti** megoldását;
- használjuk fel nevelőmunkánkban a családból hozott kulturális értékeket és hagyományokat;
- vegyük figyelembe a gyermekek meglévő ismereteit, tapasztalatait;

„Ahhoz, hogy az óvónő tudatosan fejlessze a rá bízott gyermekeket, nagyon fontos, hogy pontosan ismerje azt az utat, amelyet ezek a gyermekek bejárnak, amikor anyanyelvüket tanulják. Ily módon időben felismerheti az elmaradásokat, a zavarokat is, és hathatósan tud segíteni azoknak, akiknek erre igen nagy szükségük van.”

(Dr. Gósy Mária)

III. 3. 3. Prevenció és korrekció

Óvodánkban a **logopédus** évente **felméri** a gyermekek beszédfejllettségét, **kiszűri** a beszédhibás gyermekeket. Tudatosan és **tervszerűen**, szakszerűen, speciális gyakorlatok igénybevételével **korrigálja a beszédhibákat és fejleszti a gyermekek beszédét**. A családokkal felveszi a kapcsolatot, tájékoztatja a szülőket gyermekük beszédállapotáról, bevonja őket a beszédfejlesztés otthon is gyakorolható feladataiba.

Óvodánkban a szakértői bizottság szakvéleménye és ajánlása alapján sajátos nevelési igényű, beszéd fogyatékos gyermekek integrált nevelése folyik. E korrekciós nevelőmunka speciális szakmai és tárgyi feltételeit a Fővárosi Önkormányzat Óvodája, valamint az Utazó Gyógypedagógiai Hálózat és a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VI. kerületi tagintézményének munkatársai közösen teremtik meg.

Az intézmények közötti megállapodás alapján, a szükséges fejlesztő munkát a logopédus és a gyógypedagógus- konduktor látják el.

Az óvoda teljes állású gyógypedagógus-konduktort és pszichológust, valamint részmunkaidős logopédust alkalmaz, hogy az óvodánkba járó gyerekek megkaphassák a számukra lehető legmegfelelőbb, legjobb, legalaposabb fejlesztést.

Az óvodapedagógusok és a szakszolgálat szakemberei egymás munkáját segítve, együttműködve tesznek meg mindent a beszéd fogyatékos gyermekek a lehetőségekhez képest történő legteljesebb fejlesztése érdekében. Az óvodapedagógusok kiemelt feladata, hogy segítsék a csoportjukban lévő integrált gyermekek beilleszkedését, társas kapcsolatait, valamint a logopédus fejlesztő munkáját a csoport mindennapi életében.

Az integrált gyermekek egyéni fejlődési lapját a speciális fejlesztő szakemberek tervezik és vezetik. A beszéd fogyatékos gyermekekkel foglalkozók rendszeres időközönként team-megbeszélést tartanak, kölcsönösen tájékoztatják egymást az adott gyermek fejlődéséről. Ezekre a beszélgetésekre esetenként meghívjuk a szülőket is, és ha szükséges, akkor az óvodapszichológust is.

„Ha a tehetséges gyermeknek nem segítünk abban, hogy a képességeit kibontakoztassa, az társadalmi tragédia.”

(Gallagher)

III. 3. 4. Tehetséggondozás

Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakozott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagot messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.

A tehetség-összetevők legfontosabb jellemzői: átlag feletti képességek, kreativitás, motiváció, a feladat iránti elkötelezettség. Ezek a speciális képességek (nyelvi, zenei, matematikai-logikai, vizuális-téri, testi- mozgásos, szociális-interperszonális) adják meg a jellegzetességét a tehetségnek, és egyúttal kiindulási alapként is szolgálnak tehetségfejlesztő munkánkhoz.

Minden gyermek tehetséges valamiben, de ezt idejében fel kell fedeznünk, majd meg kell erősítenünk olyan óvodapedagógusokkal, akik értéket tudnak kínálni és maguk is elkötelezettek, motiváltak azon a tehetségterületen. Az óvodapedagógusnak kiemelt szerepe és felelőssége van a tehetségek észrevételében, a kibontakozás segítésében.

A tehetségfejlesztés feladatai:

- a tehetséges gyermek **erős oldalának fejlesztése**
- a tehetséges gyermek **gyenge oldalának fejlesztése**, hiszen csaknem minden tehetséges gyermeknél van ilyen, és ez akadályozhatja az erős oldal megfelelő kibontakozását (pl. alacsony önértékelés, biztonságérzet hiánya)
- olyan **léggör** megteremtése, ahol szabadon szárnyalhat a tehetség és az óvodapedagógus követi a gyermek belülről fakadó szükségleteit
- **kiegyensúlyozott társas kapcsolatok** pedagógusokkal, fejlesztő szakemberekkel, szülőkkel
- **lazító programok**, melyek biztosítják a feltöltődést, pihenést

A tehetségfejlesztés óvodai és óvodán kívüli szervezeti formái:

- differenciálás (kiscsoportos, egyénre szabott munka)
- hétvégi programok
- mentorprogram

Gazdagítás, dúsítás

Tartalmi szempontból a tehetséggondozás legfőbb alapelve a gazdagítás. Ezek formái a következők:

- mélységben történő gazdagítás, melynek során több lehetőséget kínálunk a tehetséges gyermekeknek tudásuk és képességeik alkalmazására

- tempóban történő gazdagítás, mivel a tehetséges gyermekek ugyanannyi idő alatt társaiknál többet képesek elsajátítani, így gazdagításuk újszerű tartalmak bevonásával is megoldható
- a tartalmi gazdagításnál az ismereteket a gyermekre érzékenyen kell megtervezni, figyelembe véve személyiségüket, szükségleteiket és érdeklődésüket illetve ezeket differenciáltan fejleszteni kell
- a feldolgozási képességek gazdagítása elsősorban a kreatív és kritikus gondolkodás fejlesztését jelenti felfedező, illetve komplex tevékenység közben

Nevelőtestületi munkamegosztás, speciális funkciók a tehetség kibontása, kondicionálása területén, a munkamegosztás keretei:

- programvezető: általános áttekintés, bátorítás, segítség, ellenőrzés, a téma napirenden tartása
- munkaközösség-vezetők: átfogó programok készítése, szakmai anyagok biztosítása, folytonosság, gondozás, előrehaladás számon tartása, hatékony ellenőrzés
- tehetségfejlesztő szakember (erre képzett pedagógus, pszichológus): a gyerekek fejlesztése, a közreműködő pedagógusoknak, illetve a szülőknek tanácsadás
- mentor (óvodai szakember): egy-egy tehetséges gyermek fejlesztőtevékenységének közvetlen és folyamatos irányítása
- óvodapedagógusok: közreműködés a programok kidolgozásában, a tehetség csíráit mutató gyermekek azonosítása, egyéni érdeklődés és szükségletek felderítése, fejlesztése, óvodában és óvodán kívüli gazdagítása

Együttműködés a családdal

A tehetséggondozást is a szülők hatékony közreműködésével tudja megoldani az óvoda. A kezdeményező szerepet az óvodának vagy más fejlesztő szervezetnek kell felvállalnia, majd az aktuális feladatok, problémák megbeszélése mellett egyfajta tájékoztatásban, „továbbképzésben” is kell részesíteni a szülőket a korszerű tehetséggondozás alapismereteinek, módszereinek közvetítésével. Fontos tehát a szülőkkel történő folyamatos kapcsolattartás, információcseré.

Az együttműködés főbb tartalmi szempontjai:

- a gyermek megismerése
- tehetség, képesség felismerése
- célok tisztázása, egyeztetése, azonos követelményrendszer kialakítása
- a gyermek érzelmi támogatása, elfogadás, odafigyelés
- a pedagógus, más fejlesztő szakember tanácsa, módszertani segítségnyújtás
- a fejlődés közös értékelése
- közös programok szervezése

IV. TEVÉKENYSÉGEK A FEJLESZTÉS SZOLGÁLATÁBAN

*„A tanulás ne lecke legyen a gyermeknek,
hanem szívdobogtató élmény!”
(József Attila)*

IV. 1. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A **tanulás** az **élet minden területét átszövi**. Az ember a **világot tanulás útján érti meg**, veszi birtokába. Értudata a világ **jelenségeinek viszonylatrendszerében** alakul, megtanul **“élni”** **praktikus** és **szellemi** síkon egyaránt. Tanulás útján alakul **világképe**. Jelentős hatást gyakorol a gyermek világképének formálódására a felnőtt érték közvetítő, kultúra- és hagyományátadó modellje. Ezért alapvetően meghatározó a gyermek **szociokulturális háttere, élménykönyezete, a fontos személy jelenléte**.

A kisgyermek tanulása **„spontánul, elsősorban még mozgásos, utánzásos játékokban realizálódó, érzéki, értelmi, kreatív, szociális és gyakorlati tanulás”** (Vekerdy Tamás).

A gyermek jellemző módon **emocionálisan, igen kis lépésekben** tanul. A pszichikus képességek egyenetlen fejlődése miatt azonos korcsoportban egy-két éves eltérés is lehet a fejlettség szintjében.

A tanulást elsősorban kisebb csoportokban vagy egyénileg, személyes törődéssel, egyénre szabott differenciált módszereket alkalmazva szervezzük meg. A kisgyermek gondolkodására a konkrét képi felfogásmód a jellemző, ezért lehetőleg kerülni kell a túl korai tudatosítást, a verbális absztrakciót.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak, képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, ismereteinek rendszerezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása
- szabad játék
- spontán játékos tapasztalatszerzés
- játékos cselekvéses tanulás
- gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés
- gyakorlati problémamegoldás

Arra törekszünk, hogy olyan tanulási helyzeteket teremtsünk, melyeket örömmel élnek meg a gyermekek. Hiszünk abban, hogy ezzel megalapozhatjuk az egész életen át tartó tanulás igényét.

„Mindenek felett játszódjék és nőjön a gyermek...”

(Bolyai János)

IV. 2. A JÁTÉK

A játék jelentősége:

A játék az óvodáskorú gyermek **pszichikus szükséglete**, alaptevékenysége. Olyan tevékenységi forma, mely a lehető legteljesebb mértékben járul hozzá a sokoldalú, harmonikus, testileg és lelkileg egyaránt egészséges **személyiség kialakulásához**.

A játék a gyermek **alapvető joga**, melyet az óvodai élet megszervezésekor a legmesszebbmenőig figyelembe veszünk. Fontosságára a szülők figyelmét is felhívjuk.

A gyermeket bizonyos **belső érési-fejlődési folyamatokból** adódó, az átélt **események és élmények** hatására kialakuló, valamint a **szabályok betartásának** igényéből fakadó **feszültségek** készítetik **önként vállalt** játékokra. Ezek megoldása, feloldása jelenti a gyermek számára azt a kellemes érzést, mely a játék **örömforrás** jellegének egyik eleme. A gyermek játék közben boldog, mert önfeledten, zavartalanul újraélheti kellemes élményeit, a számára zavaróakat, nyomasztóakat pedig **megszelídítheti**, megszabadulhat tőlük.

Képzeteének szabad szárnyalása lehetőséget ad az **egész világ birtokbavételére**. Ez egyedül, magányosan is nagy kaland, társakkal, barátokkal még nagyobb. **A gyermek számára a játék komoly dolog!**

A játszó gyermek, illetve gyermekcsoport mindig tudatában van annak, hogy játszik. Életkoruk előrehaladtával ez egyre jobban megnyilvánul:

- a játék előre **eltervezésében**
- a játékkörnyezet **kialakításában**
- az eszközök **elkészítésében**, előkészítésében
- a társak **kiválasztásában**
- az önálló **problémamegoldásban**
- a **valóság** és a **képzelet** elemeinek sajátos összefonódásában

Az óvodáskorú gyermek játékára jellemző, hogy:

- jelen van a gyermek életének valamennyi tevékenységében, de sokoldalúságának megfelelően mindig más és más aspektusa jut meghatározó szerephez;

- szerepe nem csak a kijelölt játékidőben érvényesül, az óvodai élet középpontjában áll, hozzá kötődik minden egyéb gyermeki megnyilvánulás;
- a gyermeknek szabad elhatározásából származó önmegvalósítása vágyainak, elképzeléseinek, érzelmeinek kifejezése. Ezért a játék nem tűr semmi kényszert;
- az egyéb gyermeki életmegnyilvánulásokkal, tevékenységekkel kölcsönhatásban fejlődik;
- nem választható el a gyermek környezetétől.

A játéktevékenység nevelési eszköz, mely alkalmas:

- a gyermek **személyiségének alakítására**, képességeinek fejlesztésére
- a gyermek **mozgásigényének kielégítésére**, bizonyos mozgásformák gyakorlására
- az értelmi **képességek fejlesztésére**
- a **finommotorikus mozgás fejlesztésére**
- a beszéd-készség **alakítására**
- az ismeretek **bővítésére**

A játék a **szocializáció iskolája**, a társas viselkedés gyakorlásának legjobb lehetősége, egyben eszköze.

A játékellet feltételei:

A felszabadult, derűs, családias, bizalomteli légkör az óvodánkban folyó munka elengedhetetlen feltétele, melyet meghatároz:

- az óvoda általános **léggöre**
- a csoportban dolgozó **felnőttek személyisége**, gyermekszeretete, szaktudása, együttműködése

- a csoportban folyó tartalmas, színvonalas **nevelőmunka**

Az óvodapedagógusok megértő, segítő gondoskodása, védő szeretete, kiegyensúlyozott magatartása biztonságot ad a gyermekeknek, így érzik, hogy jelenlétük fontos a felnőttek és társaik számára, hogy szívesen vannak együtt, kérésükre az óvodapedagógusok játszótárssá válnak.

Az óvodapedagógusoktól számtalan példát láthatnak az adódó **konfliktusok kezelésére**, a problémás helyzetekben való eligazodásra, ezek megelőzésére.

Minden **óvodapedagógusnak ismernie kell** a játékpedagógia legújabb eredményeit, állandóan készenlétben kell tartania és bővítenie módszertani eszköztárát. Ennek érdekében nagyon hasznos dolog látogatásokat tenni másik csoportokban, majd megbeszélni, elemezni a látottakat. Mindezekon túl az óvodai csoportok kellemes, kreativitásra és elmélyült játékra ösztönző légköre nagymértékben múlik a csoport **betartható szokás- és szabályrendszerén, a mindenkire egyformán érvényes viselkedési szabályok** következetes betartásán és a **pozitív megerősítés elvének** tudatos, észszerű alkalmazásán.

A gyermek számára a **játék életforma**, ezért fontos, hogy erre a tevékenységre lehetőségeinkhez képest a leghosszabb **időt** biztosítsuk. Ez az egybefüggő játékra **alkalmas időt** jelenti, mely akár a terem átrendezésével vagy komoly építmények elkészítésével is jár. A játékra fordítható időt a csoport napirendjében jelöljük, ahol a szabad játék túlsúlyának kell érvényesülnie.

Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formák játékos jellege, a játékkal teli szituációk a szabad játékon túl is megfelelően biztosítják a **játékos tevékenységeket**.

A hely, a **jó játszóhely** a játékellet fontos eleme az óvodában, vagy bárhol, ahol a gyermek tartózkodik. Ez a feltétele annak, hogy a gyermek a felnőtt biztonságot nyújtó jelenlétét érezve nyugodtan játszasson. Az állandó játszóhelyeket a gyermekcsoport éppen aktuális **fejlettsége, életkora**, a csoport tagjainak **érdeklődési köre** határozza meg.

A mai változó világban más és más ingerek érik gyermekeinket. Egyre újabb és újabb témák jelenhetnek meg játékaikban, amelyekre figyelniük kell a hely biztosításának szempontjából is.

Az **ideiglenes játszóhelyek** lehetővé teszik a gyermekek számára az éppen aktuális elképzelések megvalósítását. A csoportszobák tudatos berendezése hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek mindig megtalálják az életkoruknak, érdeklődési körüknek, fejlettségüknek, a különféle játékfajtáknak, aktuális élményeiknek és kedvenc elfoglaltságuknak megfelelő helyet és eszközöket.

A gyermekek játéklehetőségei kibővültek azáltal, hogy **többszintű tereket** alakítottunk ki a termekben és az udvaron egyaránt. Ezek a játéktémák bővülése mellett nagyban hozzájárulnak a gyermekek téri

tájékozódásának fejlődéséhez is. Ilyenek az emelt szintű dobogók, a galéria, az emeletes szobai vár, az udvari vár, a terasz stb.

A **mozgásos játékok** nagyobb helyigényűek. Ha a gyermekek játékidőben ezt kezdeményezik, a hely kialakításával és nagymozgásos eszközökkel segítünk, ha kéri. A kezdeményezések, az óvodapedagógusok segítségével, aktív jelenlétét igénylő elfoglaltságok helye a csoportszoba olyan nyugodt része, ahol az óvodapedagógus bármikor megtalálható, onnan elhívható.

Óvodásaink játékleletében fontos szerepet szánunk az udvari játéknak. A csoportjaink által közösen használt udvarunk feltételeit úgy alakítjuk, hogy lehetőség legyen nyugalmas és mozgalmas játékra, a különféle játékfajták játszására, a különböző életkorú gyermekek együttes játékára. Az udvaron is a szabad játék az elsődleges.

Külön figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek játékában kedvelté váljanak az úgynevezett **tradicionális** játékok, melyekben szívesen vagyunk játszótársaik.

A **játékszerek** és **játékeszközök** biztosítják, hogy a gyermekek eljátszhassák élményeiket, utánózhassák a felnőtteket. A csoportszobák berendezésénél figyelembe vesszük a játék szempontjából észszerűen csoportosított elrendezést, a **hozzáférhetőséget**. Így biztosítható a csoportok rendjének fenntartása, mely a gyermekek és felnőttek közös munkája. Ez nagy hatással van egyebek mellett az **esztétikai érzék** fejlesztésére is.

Vannak játékszereink, melyek **készen vásárolhatók**, és vannak olyanok, melyeket a gyermekekkel **közösen készítünk**. Ezekhez vagy magunk szedünk össze természetes alapanyagokat kirándulásokon, az erdei óvodában, vagy különféle újrahasznosítható anyagokat gyűjtünk a szülők segítségével. Az összegyűjtött anyagokból egyszerű játékokat készítünk a gyermekekkel, példát mutatva arra, hogy játékszereket nem csak vásárolni lehet. Ezekbe a tevékenységekbe időnként a családokat is bevonjuk.

Fontosnak tartjuk, hogy elegendő játékeszköz legyen csoportszobáinkban, ugyanakkor „hiányozzanak” is dolgok, mert azok pótlása, elkészítése tartalmas elfoglaltság, valamint lehetőség a kreativitás fejlesztésére.

Úgy gondoljuk, hogy a körülöttünk lévő világ gyors változásainak hatására szűkebbek és uniformizáltabbak a gyerekek játékát befolyásoló tapasztalatok, élmények. Ezért nagyobb gondot kell fordítanunk az óvodapedagógus által tudatosan tervezett élményszerzés lehetőségeire. Keressük és bővítjük azokat az alkalmakat, melyeket szűkebb és tágabb környezetünk felkínál ehhez.

A játék a felnőtt számára is komoly dolog!

Az óvodapedagógus feladatai a következők:

- tudatos jelenlét
- a gyermekeket játékukban történő megfigyelése, minél alaposabb megismerése, fejlődésük nyomon követése
- a társas kapcsolatok alakulásának követése, a gyermekek szocializációjának támogatása
- a gyermekkel való közös játék, ha azt igényli
- mintaadása gyermek számára
- a játékélet feltételeinek megteremtése (légkör, hely, idő, eszköz, élmény)
- az óvodai élet megszervezése a játék központba helyezésével
- a játék fontosságának közvetítése a szülők felé
- a szabad játék prioritásának biztosítása
- kreatív megoldási módok átadása
- a tradicionális játékok „életben tartása”
- játszani tudás, a játék szeretete
- szakirodalmi tájékozottság

Vannak feladataink arra vonatkozóan is, hogy a játékban rejlő nevelési lehetőségek valóban elősegítsék a gyermekek személyiségfejlődését. Ezek a testület számára azonosak, de megvalósulásuk módja, módszerei változatosak, az óvodapedagógusok egymástól eltérő személyiségének, érdeklődési körének megfelelően. Ettől sokszínű óvodánk nevelőmunkája, csoportjaink játékélete.

„Amit csak hall a gyermek, könnyen elfelejti.

Amit lát is, már inkább megjegyzi. De
amiben ő maga is tevékenyen részt vesz, az
biztosan bevésődik az emlékezetébe.”

(Kodály Zoltán)

IV. 3. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Az óvodáskorú gyermekek szűkebb és tágabb természeti, emberi és tárgyi környezetükről érdeklődésük és tevékenységeik során szereznek különféle tapasztalatokat. A körülöttük lévő világ felfedezése közben megismerik a szülőföld, a hazai táj szépségeit, az emberek által alkotott értékeket, találkoznak a családi, helyi és néphagyományokkal, szokásokkal. Eközben kialakul az a pozitív érzelmi viszony, mely a nemzeti identitás alapja lesz és elvezet a természet szeretetéhez, védelméhez, valamint az emberi alkotások megőrzéséhez.

A külső világ tevékeny megismerésével a gyermekek **felfedezik a környezetet, matematikai tapasztalatok birtokába jutnak**, melyek hozzájárulnak az életkornak megfelelő biztos tájékozódáshoz, eligazodáshoz a környezetben.

A gyermekek környezetükkel való közvetlen kapcsolata a körülöttük lévő felnőttek közreműködésével jön létre. A családi hatáson túl az óvodapedagógus a gyermek számára partner, de egyben minta is. Együttműködik, kezdeményez, sokféle lehetőséget biztosít, tevékenységeket kínál.

A külső világ megismerése során kialakulnak a gyermekekben azok a **szokások, viselkedési formák, erkölcsi alapértékek**, melyek segítik őket a világban történő eligazodásban.

*„...majd ha érezzük és tudjuk, hogy a
Természet barátunk, nem pedig leküzdendő
ellenség... akkor mondhatjuk ki, hogy a
legjobb úton vagyunk a természethez.”
(Sullivan)*

IV. 3. 1. A környezet felfedezése és megismerése

Az óvodai nevelés alapozó jellegénél fogva **meghatározó** szerepet játszik a megfelelő **környezeti kultúra és gondolkodás kialakításában is. A környezettudatos életformára magával az élettel lehet nevelni.** A gyermek természetbaráttá nevelése születéskor veszi kezdetét, és egész életen át tart.

Óvodai nevelésünkben **a gyermek és a természet kapcsolatát helyezzük a tevékenység középpontjába.** Fontosnak tartjuk, hogy találkozzon a természettel, hogy közvetlenül tapasztalja meg a természet életközösségeit. A megismerésből fakadó **érzelmi kapcsolatot** jó alapnak tartjuk a későbbi **cselekvési készség** fejlesztésére. Fontos, hogy a környezeti nevelés „itt és most” jellegű legyen, **a helyi sajátosságokra épüljön.** Kiemelt helye van a környezettudatos magatartásformálás alapozásának és folyamatos alakításának.

Környezeti nevelésünkben figyelembe vesszük a következőket:

- érvényesülése és hatása már jóval az iskoláskor előtt kezdődik és élethosszig tart;
- ökológiai szemléletet alapozunk, mely magába foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a környezet és a természet iránti felelősséget, a környezet és az élőlények kapcsolatát, valamint a biodiverzitást;
- mivel komplex és összetett, tudomány-és tantárgyközi, az óvodai nevelés minden területét áthatja, minden területén jelen van;
- az óvodáskorban alapozódik meg és mélyül el a környezet iránti egyéni felelősségérzet, az élet védelme és tisztelete, a „rám is szükség van” érzés;
- lokális és globális, valamint aktuális és „jövőorientált” is egyszerre;
- a szülők, családok szemléletének formálása gyerekeiken keresztül
- óvodában és óvodán kívül intézményes és nem intézményes formában egyaránt fontos.

Környezeti nevelésünk feladatai:

- a környezet- és természetbarát szemléletet támogató **óvodai környezet kialakítása**

- **együttműködésre nevelés**, mert összefogással óvhatjuk, védhetjük a környezetet, a természetet
- **a szülők, családok szemléletének formálása** gyerekeiken keresztül, ill. **a szülők tudásának, ismereteinek megismerése, hasznosítása**
- **a természet megszerettetése**
- **a felfedezés élményének, a cselekvő tapasztalatszerzés** lehetőségének biztosítása tervezetten és spontán módon
- a természeti és társadalmi környezethez fűződő **pozitív érzelmi viszony** alakítása
- az élő és élettelen környezeti tényezők **leglényegesebb összefüggéseinek** megájtatása a helyi sajátosságoknak megfelelően
- a gyermek közvetlen környezetében lévő állatok, növények **megismertetése, megszerettetése**
- a személyes példa, a modell jelenléte a nap minden percében
- olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák **megalapozása**, képességek tudatos **fejlesztése**, amelyek szükségesek a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel való **harmonikus kapcsolat**, a környezeti problémák iránti **érzékenység**, a helyes **értékrendszer**, a környezettudatos **életvitel** kialakulásához
- a környezet- és természetbarát életmód iránti érdeklődés felkeltése
- a teljes óvodát, illetve az egyes csoportokat érintő kirándulásokon a természet „kincseinek” (termések, levelek, magok, tollak, kérgek, elhagyott fészkek, kagylók, csigaházak, kőzetdarabok, kavicsok) gyűjtése, elhelyezése a csoportokban található **természetsarokban**, illetve a **környezeti nevelési szobában**
- a környezeti nevelési szoba sokoldalú lehetőségeinek tudatos és folyamatos felhasználása
- **növények** (szobai, csíráztatott, fűszerkerti, virágládás) és **állatok** (teknősbéka, díszmadarak) **gondozása, megfigyelése**
- kísérletezések a csoportszobákban, a környezeti nevelési szobában, az óvoda közös tereiben
- az óvoda kertjének több funkcióra alkalmas, célszerű kihasználása, **élményösvény** kialakítása a helyi adottságokra, különféle megfigyelési lehetőségekre építve
- a gyermekeken keresztül történő hatás a családok környezettudatos szemléletének alakulására

- **kirándulások, erdei óvoda, falusi óvoda szervezése**

Az épített és természeti környezetet, az ember által alakított világot az óvodánk közvetlen környezetével való ismerkedéssel kezdjük, majd az ismerkedést fokozatosan és folyamatosan bővítjük a kirándulások alkalmával, valamint az erdei és falusi óvodában, mindezekkel elősegítjük a szülőföldhöz való kötődés érzését is.

Környezeti nevelésünk feladatait a **fenntarthatóságra nevelés** szellemiségében, az **élménypedagógia** módszereit alkalmazva tesszük, különös tekintettel a környezettudatos magatartás alapozására, alakítására, formázására.

Kirándulások

A környezeti nevelés igazi terepe a természet. A közelebbi és távolabbi kirándulásaink során kitarul a világ, változatos természeti viszonyokkal találkozhatnak óvodásaink. Ezek az alkalmak hozzájárulnak többek közt az egészséges életmód iránti igény felkeltéséhez, a hazaszeretet csíráinak kialakulásához, egy más helyzetben való viselkedés szabályainak elsajátításához, valamint érzelmi feltöltődéshez is.

Kirándulásainkat évszakonként szervezzük. Fontosnak tartjuk az állandó helyszínt, mert a természet változásait, körforgását így lehet csak igazán figyelemmel kísérni.

Évente egy alkalommal, nyár elején, a nagyobb gyermekeinkkel egész napra megyünk kirándulni. Nagy figyelmet fordítunk az előkészületekre, ezekbe a gyermekeket és szüleiket is bevonjuk, hiszen már maga a készülődés, tervezgetés is izgalommal, örömmel jár.

A kirándulások tervezésénél sok mindent figyelembe kell venni, sok mindenre kell gondolni.

Ezek a következők:

- a kirándulás célja
- a helyszín alapos ismerete
- az oda- és visszaút időtartama, módja
- a kirándulás napjának kiválasztása
- a kísérő felnőttek száma
- a szükséges eszközök biztosítása
- a családok bevonása az előkészületekbe
- nevelőtestületi konszenzus alapvető területeken
- előzetes beszélgetés a gyerekekkel

A különböző kirándulások során a gyermekek közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek a természeti környezetről, a sokféle tevékenységi lehetőségeket nyújtó szenzitív játékokkal pedig olyan pozitív érzelmi viszony alakulhat ki, mely elvezet a természet szeretetéhez és védelméhez.

Minden alkalommal lehetőséget és időt biztosítunk a szabad játékra, valamint különféle, az óvodapedagógus által kezdeményezett sportjellegű népi játékokra, tradicionális játékokra. A kirándulás történéseit az előkészületektől kezdve, a programon megvalósultakon keresztül, az emlékek, élmények feldolgozásáig, a csoportokban különböző módon dokumentálják (pl. fényképek, gyerekek rajzai, lenyomatok, közös munkák, gyűjtött terményekből készített kiállítások stb.). Ez a szülők számára is tájékoztatást ad és betekintést nyújt egy-egy óvodai kirándulás eseményeibe.

Erdei Óvoda

Az erdei óvoda helyszínén a gyermekek aktivitásuk, érdeklődésük, tevékenységeik, megfigyeléseik során szereznek tapasztalatokat a közvetlen természeti és épített környezet formai, mennyiségi, térbeli viszonyairól. A helyszín felfedezése során, a megélt élmények folyamán erősödik, mélyül pozitív érzelmi viszonyuk a természethez, az ember alkotta tárgyi környezethez. Játékosan, tevékenységek közben tanulják meg a szűkebb és tágabb természeti és épített környezetük védelmét, az értékek megőrzését. A tudatosan megtervezett erdei óvodai élet tükrözi az óvodában már megszerzett ismereteket, ugyanakkor az átélt élmények, az újonnan szerzett tapasztalatok előrevetítik a következő nevelési évre a környezettudatos szemlélet és életvitel alakításának lehetőségeit. Az erdei óvodában megélt napok tapasztalatait, tevékenységeit megosztjuk az óvoda valamennyi csoportjával.

Önként vállalt továbbképzési programunk szerves részeként szakmai nap keretében lehetőséget biztosítunk az érdeklődő pedagógusoknak az erdei óvodai élet egy napjának végigkísérésére.

Az előkészítő beszélgetések szorosabbra fűzik a családokkal való kapcsolatunkat is. Az eléjük tárt programok, tevékenységek, majd a gyerekek által hazahozott „kincsek”, megélt élmények alakítják, mélyítik környezet- és természetbarát szemléletüket, hatással vannak mindennapi életükre. Hagyományosan az adott év őszén megszervezzük az ún. erdei óvoda találkozót, melyen a szülők is részt vesznek, és az erdei óvodában részt vett gyerekekkel közösen, változatos módokon, interaktívan felidézünk az emlékeket, élményeket, történeteket.

Az erdei óvoda minden évben a jelentkezők számának függvényében kerül megszervezésre. Az ott eltöltött napok költségét részben a fenntartó, részben az alapítványunk, részben a szülők támogatása biztosítja.

Falusi Óvoda a családokkal

A három napig tartó „falusi óvoda” lehetővé teszi a résztvevő családoknak, hogy a falusi életmóddal való ismerkedés közben szoros kapcsolat alakuljon ki a gyermekek, a gyermekek családtagjai és az óvodapedagógusok között. A készülődés, a tervezés, szervezés, a helyszín kiválasztása és a program összeállítása a szülőkkel közösen történik. Az óvodapedagógusok számára a családokkal való együttlét segíti a gyermekek másféle megismerését, és ezzel a még tudatosabb fejlesztőmunkát.

Tapasztalataink szerint a kirándulások, fürdés, közös sütés-főzés, játék, állatsimogatás, lovaglás stb., vagyis a közösen átélt élmények hatására sok esetben életre szóló barátságok alakulnak ki a résztvevők között.

A gyermekek cselekvés és élményszerzés közben ismerhetik meg a falu épített és természeti környezetét és lakóit, a faluban lakók életmódját, szokásait, a falusi életkörülményeket, hagyományokat és illemszabályokat, a falumúzeum kiállításait, egymás családját, családtagjait.

Hiszünk abban, hogy feladataink megvalósítása során a gyerekeken keresztül tudunk hatni a **családok környezettudatos szemléletének** alakítására is, ezért erre nagy hangsúlyt fektetünk a „falusi óvodában”.

„Kék cinke” Környezeti- és Természetvédelmi Óvodai Oktatóközpont

Intézményünkben 1987 óta működik a „Kék cinke” Környezet- és Természetvédelmi Óvodai Oktatóközpont, mely elsőként alakult meg Magyarországon.

Oktatóközpont lévén rendszeresen együttműködünk a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetségének óvodai munkacsoportjával. Részt veszünk szakmai munkájában, rendezvényein, továbbképzésein. Oktatóközponti feladatainkat különféle „zöld” rendezvényeink, továbbképzéseink, szakmai bemutatóink során valósítjuk meg. Célunk a környezettudatos életvitel, a fenntarthatóságra nevelés közvetítése ezeken a szakmai fórumokon. Kiemelten figyelünk szakmai fejlődésünk folyamatosságára, melyet az önképzés, a belső és külső továbbképzések segítenek elő.

Az óvoda környezetével, berendezésével és a gyakorlati bemutatók során alkalmazott pedagógiai-módszertani sokszínűséggel követhető mintát nyújtunk az érdeklődő óvodapedagógusoknak.

Zöld óvoda

Zöld óvodaként fontosnak tartjuk a megfogalmazott kritériumrendszer folyamatos érvényesítését, mely a fenntarthatóságra nevelés egyik biztosítása.

A „Zöld óvoda” címet először 2006-ban nyertük el, majd 2009-ben ismételten megkaptuk. Arra ösztönzött bennünket, hogy újabb utakat keresve, a fenntarthatóságra nevelést előtérbe helyezve még nyomatékosabban tegyünk meg mindent a családok bevonásával környezetünk megóvásáért. 2014-ben újra sikerrel pályáztunk meg a „Zöld óvoda” címet, így munkánkat elismerve immár az „Örökös zöld óvoda” címmel rendelkezünk.

Arra törekszünk, hogy óvodánk minden dolgozója munkájával közvetítse a „Zöld óvoda” szellemiségét és környezettudatos magatartásával pozitív mintát nyújtson gyermekeknek, felnőtteknek egyaránt. Ennek érdekében kiemelt tennivalóink:

- a fenntarthatóságra nevelés, mely a gyermekeken keresztül a családokra is hat
- a környezettudatos életvitel alapozása, mely magában foglalja a takarékoságot, a természetvédelmet, a szelektív hulladékgyűjtést és az újrahasznosítást
- a helyi lehetőségek, sajátosságok előtérbe helyezése

*„A matematika egyik forrása az ember
játékos természete.”
(Péter Rózsa)*

IV. 3. 2. Matematikai tapasztalatok

Óvodáskorban a tanulás fő forrása a gyermek aktív, cselekvő tapasztalatszerzése, ezért feladatunk, hogy olyan helyzeteket teremtsünk, a spontán adódóakat pedig úgy használjuk fel, hogy a matematikai tartalmakkal különféle természetes élethelyzetekben, tevékenységekben, játékban találkozzanak a gyermekek, és éljék át a felfedezés örömét.

A matematikai tapasztaltatás céljai:

- a gyermekek változatos tevékenységekben, különféle élethelyzetekben ismerjék fel a körülöttük lévő dolgok matematikai vonatkozásait, mennyiségi, alaki, nagyságbeli és térvizonyait;
- kedveljék meg a matematikai problémákat, az ilyen jellegű játékos feladatokat, helyzeteket;
- alakuljon ítélőképességük, fejlődjön tér-sík szemléletük és mennyiségfogalmuk.

A matematikai tapasztalatszerzés feladatai:

- a gyermekek képességeit fejlesszük:
 - az érzékelés, megfigyelés során
 - mozgásos, cselekvéses, képi emlékezés, élmények felidézése által
 - az azonosítás, a megkülönböztetés, az összefüggések felismerése, továbbá állítások, kérdések, utasítások megértése terén;
- a gyermek fejlődési szakaszainak ismeretében, az egyéni különbségek (fejlődési tempó, egyéni képességek, egyéni érdeklődés, integrált gyerekek stb.) figyelembevételével differenciáltan éljünk a természetes élethelyzetek adta nevelési lehetőségekkel;
- komplexen és integrációs nevelési folyamatokban gondolkozva számoljunk más nevelési területek transzferhatásával;
- a gyermekek cselekvő aktivitására, vágyaira, szükségleteire alapozva érjük el, hogy kialakuljon bennük a belső motiváltság, a felfedezés, a matematikai gondolkodás öröme;

- a nevelési folyamatokat úgy szervezzük, hogy a matematikai nevelés **életközeli**, természetközeli, élményközpontú, tevékenységközpontú, **játékközpontú** legyen;
- nevelési eljárásainkat úgy alkalmazzuk, hogy elősegítse a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését;
- indirekt módszerekkel ismertessük meg gyermekeinket az informatika jelrendszerével, gondolkodáselemeivel.

„A mozgáskultúra, a mozgásos anyanyelv ismerete a beszéd és gondolkodás alapját adja.”

(Vekerdy Tamás)

IV. 4. A MOZGÁS

„A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.” Az Óvodai nevelés országos alapprogramjában megfogalmazott gondolatokat óvodásaink mozgásfejlesztésében kiemelt feladatunknak tekintjük.

Céljaink a mozgástanulás, a pszichomotoros fejlesztés területén:

- alapozzuk és szeretessük meg a fizikailag aktív életvitelt;
- a gyermekek örömmel, szabadon élhessék ki mozgásvágyukat, az egyéni fejlettségnek, képességnek, érési ütemnek megfelelő, érzelmi biztonságot nyújtó, tevékeny miliőben, differenciált, sokszínű, változatos mozgásfeltételek közt;
- a gyermekek minél teljesebben élhessék meg természetes mozgásigényüket spontán módon a mindennapi óvodai élet során, a szabad játék keretében végzett, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységek közben, továbbá szervezeten, az irányított, differenciált egészségfejlesztő testmozgás során;
- a gyermekek mozgástanulásával és pszichomotoros fejlesztésével párhuzamosan valósuljon meg érzelmi, kognitív és szociális kompetenciájuk fejlesztése is;
- intenzíven fejlődjön mozgáskoordinációjuk, kondicionális képességük, különösen az erő-, álló-, teherbíró képességük, valamint alakuljon helyes testtartásukhoz szükséges izomegyensúlyuk;
- a spontán és irányított egészségfejlesztő testmozgások közben szerzett tapasztalatok következtében alakuljon a gyermekekben pozitív énképük, fejlődjön az önkontrolljuk, érzelmszabályozásuk, szabálykövető viselkedésük, továbbá együttműködési, döntési, kooperációs és kommunikációs képességük, valamint gondolkodásuk;
- megszerzett mozgásos tapasztalataikat képesek legyenek **megváltozott körülmények** között is alkalmazni;

- a mozgásnevelés teljessége – a gyermekek széleskörű tevékenységeivel átszőve – az egyes nevelési területek **integrációjában** valósuljon meg.

Feladataink a mozgástanulás, a pszichomotoros fejlesztés területén:

- **változatos** lehetőségeket biztosítunk a mozgásos tapasztalatszerzésre;
- megfelelő szokás- és szabályrendszerrel olyan **mozgásra ösztönző pozitív légkört** alakítunk ki, melyben a gyermekek bátran, biztonsággal mozoghatnak;
- az egész nap folyamán, **szabad vagy szervezett** formában teremtyük meg gyermekeink számára a mozgásos alkalmakat az épületen belül és a szabad levegőn egyaránt;
- a spontán vagy irányított, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeket a **szabad levegőn** szervezzük: erre elsősorban az óvoda udvara ad lehetőséget, de egy-egy kiránduláson, az erdei óvodában, illetve a „falusi óvodában” is számos alkalom kínálkozik mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, mozgásfejlesztő eszközök használatára, valamint az eszköz nélküli nagymozgásos tradicionális játékok játszására;
- a **mindennapi irányított egészségfejlesztő testmozgás** során főleg a testnevelési játékok segítségével szereznek gyermekeink mozgástapasztalatot;
- az **irányított egészségfejlesztő testmozgással** a jól felszerelt tornaszobában, változatos eszközökkel célirányosan hatunk erő- és állóképességükre;
- a heti rendszerességgel szervezett, irányított egészségfejlesztő testmozgások fejlesztik a gyermekek természetes mozgását, lehetőséget adnak mozgástapasztalataik bővítésére, fejlesztik cselekvő és feladatmegoldó képességüket, testi képességeiket, ügyességüket, testi erejüket, gyorsaságukat, állóképességüket, továbbá segítik a térben és időben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, fejlesztik az alkalmazkodás képességét és a kommunikációt;
- a **spontán játéktevékenységben** – elsősorban a szabad játékban – sportszerek biztosításával, valamint csoportszobában és az udvaron is a helyszín ideiglenes átalakításával motiválhatjuk a gyermekeket testmozgásra;
- a versenyjátékok helyett az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva **kooperatív játékokat** alkalmazunk, így az örömteli, élményszerű mozgástanuláson van a hangsúly;
- a folyamatosan gazdagodó **mozgásrepertoár** a hely-és helyzetváltoztató, a mindennapokban állandóan jelenlévő mozgások felfedeztetése, megtapasztaltatása, próbálkozásokon keresztüli gyakorlása segíti elő a gyermekek fejlődését;

- komoly **gondot okozhat**, ha a gyermek életmódja **mozgásszegény**, beszűkült mozgástérben él (kis lakás, tévézés stb.), nem jut elegendő mozgástapasztalathoz, ezért fontosnak tartjuk, hogy a mozgáshiányt az óvodában, időben észrevegyük, és megfelelő intenzitású, **célirányos egészségfejlesztő testmozgással kompenzáljuk** a testtartás, az állóképesség, az erő mozgásvégrehajtás terén jelentkező hiányosságait;
- a családdal közös nevelési folyamat során a szülők figyelmét felhívjuk arra, hogy **a gyermek számára a mozgás alapszükséglet.**

Óvodánk életében nagy hagyománya van a **táncnak**, mely sokféle formában valósul meg. Gyakori a kezdeményezett **mozgás-improvizáció** klasszikus zenére

A zenei nevelés részeként a **magyar ugrós táncok** néhány figurájának alapelemeit, nagyon egyszerű, a gyermekek fejlettségének megfelelő természetes mozgásokból fakadó táncelemeit mutatjuk be, alkalmat adva arra, hogy a táncelemeket **szabad tánc formájában** kipróbálhassák, tetszés szerinti összeállításban gyakorolhassák.

Tapasztalataink szerint a zene nagy mozgásrendező ereje intenzíven fejleszti a mozgáskoordinációt, és nem utolsósorban a gyermekek e tevékenység során egyfajta „**mozgásanyanyelvet**” sajátítanak el.

A tanulási képességek fejlesztésére, megerősítésére ható mozgásfejlesztő tevékenységünk magába foglalja:

- a nagymozgások fejlesztését (járások, futások, ugrások, csúszás, kúszás, mászás)
- az egyensúlygyakorlatokat
- a szem-kéz koordináció fejlesztését

- a finommotorika fejlesztését
- a beszédmozgás fejlesztését

A különböző ismeretek megszerzésére lehetőséget adó mozgásfejlesztő tevékenységünk magába foglalja a testrészek megismerését, a testséma alakítását, a lateralitás alakulását, illetve gyakorlását, a tér és a térbeli viszonyok észlelésének fejlesztését, a szerialitás gyakorlását, a keresztcsatornák fejlesztését.

A mozgástanulás lehetőségei, a mozgásfejlesztés szervezési formái

- szabad játék kereteiben végzett spontán mozgásos tevékenységek csoportszobában, udvaron, szükség szerint kiegészítő eszközök biztosításával
- rendszeres, mindennapos, **és** irányított mozgásos tevékenységek, melyek során testnevelési játékokkal, változatos eszközökkel, célirányosan szervezett keretek között csoportszobában, tornaszobában, udvaron fejlesztjük gyermekeinket és juttatjuk mozgásos tapasztalatokhoz
- preventív jellegű gyógytorna

Munkánkat gyógytornász segíti, aki a nevelési év elején korcsoportonként **állapotfelmérést** végez, ennek során részletesen **vizsgálja** a tartási rendellenességeket, tengelyeltéréseket, izomfeszüléseket, a hasizom és a hasi légzés működését. Szükség szerint együttműködik a szülőkkel és az ortopéd szakorvossal. **A gyógytornász heti rendszerességgel preventív foglalkozásokat tart**, melyek lényege a gyermekek izmaik, ízületeik, keringési és légzőrendszerük helyes használatára történő tanítása, továbbá segít kibontani és megőrizni a természet adta funkciókat (ülés, állás, járás, lazítás). Szeretnénk, ha minden kisgyermeknek mozgáskultúrája, **testi anyanyelve** is lenne, **hogyan örömet lelje a mozgásban, teste „érzékelésében”**.

Sajátos nevelési igényű gyermekek konduktív fejlesztése

Az integrációs nevelésben résztvevő **sajátos nevelési igényű gyermekek** mozgásfejlődése eltér az átlagtól, az éretlenség általános tünetei a nagy- és finommozgások területén egyaránt megnyilvánulhatnak. Ezekben az esetekben előzetes szűrés után, a szakértői bizottság javaslatának megfelelően a gyermekek fejlesztését **konduktor** segíti.

*„Esztétikai megközelítés szerint az utánzás,
felidézés, mimézis a művészet forrása.”*

(Lukács György)

IV. 5. KOMPLEX ESZTÉTIKAI HATÁSOK A MŰVÉSZETI NEVELÉS ÁLTAL

Kultúraátadás a művészetek segítségével

Mivel a gyermek érzelmi lény, ezért a művészetek, melyek az érzelmek felől közelítik meg a világot, különösen alkalmasak a kisgyermek tanítására, nevelésére. A játéktevékenység, tapasztalat, öröm egysége és egymásra hatása az óvodáskorú gyermek ismeretszerzésének, így esztétikai élményszerzésének is alapja. Az esztétikai nevelésben döntő jelentőségű az állandó önkifejezés biztosítása. Az önkifejezés közben olyan alapkészségek fejlődnek, mint a kommunikációhoz, a befogadáshoz, az alkotáshoz, az elemzéshez, az értékeléshez szükséges kompetenciák.

Az esztétikai nevelés feladatait a műveltségi tartalmak más-más területeit felölelően, az óvodai tevékenységi formákat változtatatosan szervezve, **koncentráltan, komplexen** valósítjuk meg.

Az **élmény-tapasztalat-tevékenység-játék** az óvodáskorú gyermek ismeretszerzésének, így az esztétikai **ismeretszerzésnek** is alapja. Döntő az állandó **önkifejezés** biztosítása, mert a cselekvés közben, felfedezve történő tanulás egyben esztétikai **öröm** is.

Az esztétikai nevelésünk meghatározó tényezői:

- az esztétikai nevelés sikeressége nagymértékben függ a szülői ház kulturális színvonalától, mintájától és motiváló erejétől;
- a nevelőmunka hatékonyságát meghatározza az óvodai környezet példája, a gyermeket nevelő felnőttek kulturáltsága, pozitív mintája, élményszerű, igényes előadásmódja, emberi minősége és a közvetíteni kívánt értékek tisztasága;

- a család és az óvoda kettős pedagógiai környezete határozza meg a kisgyermek elemi esztétikai érzékenységét, sajátos műélvezetét, valamint az egész életét átfogó esztétikumot;
- az esztétikai nevelés feltételezi a gyermek aktivitását, a valóság alkotó érzelmekkel teli átélését, felfedezését, formálását;
- a hagyomány, a népi kultúra egyszerűsége, eleven színvilága, érzelem-és képzeletgazdagsága, szinkretikus látásmódja miatt az óvodás gyermek világához igen közel áll, ezért a kultúraátadás szempontjából alapozó jellegű, és az esztétikai nevelés területén integratív szerepet tölt be.

Óvodai esztétikai nevelésünk elvei:

- alapozzuk meg, fejlesszük a gyermekek esztétikai fogékonyságát;
- örömet éljenek át az esztétikai neveléshez kötődő tevékenységek – verselés, mesélés, éneklés, zenélés, énekes játékok, gyermektánc, rajzolás, kézi munka – során;
- szeressék a meséket, verseket, szeressenek énekelni, táncolni, bábozni, rajzolni, festeni, mintázni stb.;
- a különféle tevékenységek közben átélt öröm következtében pozitív motiváció kötődjön az ismeretszerzéshez, tanuláshoz;
- alkotóként és befogadóként is nyíljanak meg a szépség, a harmónia, kulturális értékeink és nemzeti hagyományaink iránt.

Esztétikai nevelésünk feladatai:

- bontsuk ki, fejlesszük a gyermekekben rejlő képességeket;
- olyan pedagógiai közeget hozzunk létre, melyben a gyermekek bátran megnyilatkozhatnak, és változatos formákban fejezhetik ki magukat;
- az óvodai nevelésnek érték közvetítő funkciója van, az igényes válogatás, érték közvetítés alapfeladatunk, ezért semmilyen helyzet, indok nem szolgálhat okot arra, hogy silány művészeti produktumot, igénytelen művet közvetítsünk gyermekeink felé;
- fejlesztésük érdekében szükséges, hogy minél több idő-, tér-, mozgás-, hang-, tapintás- és színélményt szerezzenek tevékenységeik során;
- nyitott, rugalmas és toleráns modellnyújtással fejleszthetjük alkotó fantáziájukat és kreativitásukat;
- támogassuk a gyermekeket abban, hogy új megoldásokat keressenek, ötleteiket kidolgozhassák, fejleszthessék, variációkat hozhassanak létre;

- a kultúraátadás központi tárgya és közvetítője az anyanyelv és a kommunikáció, ezért a kommunikáció minden formáját (nyelvi, metakommunikációs, zenei, vizuális, mozgás) fejleszteni kell;
- fontos még, hogy ismertessük meg a gyermekekkel a művészeti ágak jelrendszerét, nyelvét, hogy az óvodáskor végére képesek legyenek elemi szinten alkalmazni azt.

A drámapedagógia, mint művészetpedagógiánk átfogó módszere:

Az óvodások életkori sajátosságait tekintve az óvodáskor az a kor, amikor a gyermekek művészetek iránti érdeklődését igazán felkelthetjük, megalapozhatjuk, formálhatjuk ízlésüket, hogy felnőttként igényes befogadóvá, illetve szerencsés esetben alkotóvá válhassanak. Erre a korszakra a fantázia szabad áramlása, a kötetlenül áradó asszociáció, a könnyedén fellépő analógia jellemző. Magatartásuk érzelmi vezéreltsége, gondolkodásbeli sajátosságaik és a „mintha-játékban” lévő természetes otthonosságuk különösen alkalmassá teszi őket arra, hogy a drámajátékokon keresztül, drámapedagógiai módszereket alkalmazva kíváncsivá, fogékonnyá tegyünk a gyermekeket.

A művészetpedagógiai célokon túl, a drámapedagógia segítségével általános nevelési célokat is megfogalmazunk. A gyermekek személyiségének minél teljesebb kibontakoztatására szabad és szeretettel teli környezetben kerül sor, melyben a játék, koruknak megfelelően, központi szerepet kap. Sokoldalú, egyéni személyiségvonásokból kiinduló, személyekre szabott képességfejlesztő nevelésünk célja, hogy óvodásaink egészséges lelkű, fejlett intellektusú, alkotóképes, kreatív emberekké fejlődjenek. Továbbá váljanak képessé önérvényesítésre, önkifejezésre, hogy saját dolgaikban kompetensek és döntőképesek legyenek.

Az én-erősítés mellett kiemelt feladatunk, hogy a nemzeti érzés kialakulásának első építőköveiként a közösségben élés, az együttes élmények és tevékenységek közben megtapasztalhassák a „mi” érzést. A gyermekek szociális érzékenységének kibontakoztatása során az empátia, a tolerancia, a megegyezési-és segítőkézség, valamint az önzetlenség fejlesztését is nagyon fontosnak tartjuk. A drámapedagógiai módszer alkalmas arra, hogy kommunikációjuk fejlődését olyan mértékben támogassa, hogy egyre inkább elősegítse a világban való eligazodásukat, önkifejezésüket és mások megértését is.

*„A néphagyományt nem szabad valami
egységes, azonos halmazállapotú anyagnak
képzelnünk. Mélyreható különbségek
vannak életkori, társadalmi és vagyoni
állapot, vallás, civilizáltság, vidék és nem
szerint.”
(Kodály Zoltán)*

IV. 5. 1. Hagyományápolás és népi kultúra átadása

A hagyomány és a népi kultúra egyszerűsége, praktikuma, eleven színvilága, érzelem- és képzeletgazdagsága, látásmódja, ökológiai szemlélete az óvodáskorú kisgyermek lelki világához, világszemléletéhez igen közel áll.

A folklór a kultúra alaprétege, ezért az esztétikai nevelés integrációs alapelve a népi kultúra és a hagyomány átadása.

Egyetemes kultúránk hagyományainak és a népi kultúra elemeinek átadása óvodánkban a gyermekek és felnőttek közös tevékenységében valósul meg. Hagyományátadó munkánk az egyes nevelési területeken változatos módon, eltérő hangsúllyal jelenik meg.

A népi kultúra és a hagyomány átadásának céljai az óvodai nevelésben:

- az ember műveltségének megalapozása, szellemi örökségünk átadása
- a személyiség teljesebbé tétele
- a nemzeti érzés első „építőköveinek” lerakása; az „én” megerősítése mellett, a „mi a közös bennünk?” megéreztetése, megtapasztaltatása a hagyományos kultúra területére tartozó tevékenységek és játékok közben
- más kultúrák tiszteletére való nevelés, saját hagyományaink megismerése után a néhány gyermekhez tartozó más kultúrák szokásaival történő ismerkedés játék és játékos tevékenység közben
- a modellnyújtó pedagógus példaadása, tevékenységközpontúsága a hagyomány és népi kultúra kincsinek átadásánál
- az átadni kívánt hagyományok kiválasztásánál „a gyermek kicsiny, de egyre táguló világát, a közvetlen környezetükről szerzett legfontosabb élményeiket, tapasztalataikat vegyük alapul”
(Foltin Jolán)

Valljuk, hogy a hagyományt nem tanítani, hanem élni kell!

Az átadni kívánt hagyományok kiválasztásának szempontjai:

- a makro- és mikrokörnyezet jellegzetességei
- az életkori, nembeli, egyéni fejlettségbeli, személyiségbeli sajátosságok
- nevelőtestületünk érdeklődése, támogatása
- a modellnyújtó pedagógus néprajzi, pedagógiai, pszichológiai szakértelme, kongruenciája
- az óvodával kapcsolatban lévő családok szokásainak, elveinek, hitének tiszteletben tartása

A természet rendje, az évszakok változásai, az ezzel kapcsolatos mindennapi hagyományok, egyes népi kismesterségek elemi szintű átadása, néhány, kisgyermek számára érthető, átélhető jeles nap és ünnep adja keretét nevelőmunkánknak

*„Mondhatjuk, hogy a gyermekek 10–12
éves korukig mindannyian költők, még ha
tán nem is írnak egy sort sem...”
(Weöres Sándor)*

IV. 5. 2. Verselés és mesélés

Az óvodai nevelés kiemelt területe az anyanyelvi kultúra fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása. Leghatásosabb eszközünk e területen az irodalmi nevelés, mely magába foglalja a verselést, a mesélést, a bábjátékot, a drámapedagógiai gyakorlatokat és a drámajátékot, melyekkel tudatosan, tervszerűen színesítjük a gyermekek egész óvodai életét. Az irodalmi nevelés az irodalmi élményszerzés, élményátadás „művészete”, ugyanakkor nagyban hozzájárul a gyermekek anyanyelvi neveléséhez.

Feltételeinek megteremtésében a következőket tartjuk a legfontosabbnak:

- a gyermekek érésének és tanulásának együtteséből adódó fejlettségi szint figyelembevétele
- önkéntelen, illetve később a koncentrált figyelmükre való hatás
- érdeklődési körök életkorukra jellemző színterei, előzetes élményeik, ismereteik, tapasztalataik
- gondolkodásuk és beszédfejlettségük pillanatnyi szintje
- tanulásuk modellkövető jellege
- az óvoda nyugodt, kiegyensúlyozott és szeretetet sugárzó légköre
- az óvodapedagógusok kulturáltsága, irodalmi tájékozottsága, értékrendje és szakmai-módszertani tapasztalatai
- az óvodai nevelés valamennyi területének komplex együttthatása

Komplex foglalkozásainkon a mese, a költészet, a zene és a színház, a különféle műfajok sajátos formanyelvével és kommunikációs lehetőségeivel ismerkedhetnek a résztvevő gyermekek. Művészetek iránti érzékenységüket, alkotóképességüket és kreativitásukat, bontakozó tehetségüket önálló alkotótevékenységük közben, drámapedagógiai módszerekkel fejlesztjük. Célunk, hogy a gyermekek a művészeteket komplex módon megközelítő foglalkozásainkon jól érezzék magukat, és mind testileg, mind lelkileg felszabaduljanak és intellektuálisan, képességeiknek megfelelően fejlődjenek.

A vers, a mese, a bábjáték, a dramatizálás és az irodalmi nevelés egyéb tevékenységi köreivel tudatosan, tervszerűen színesítjük a gyermekek egész óvodai életét.

Céljaink a mesélés, verselés tevékenységi körben:

- olyan embereket neveljünk, akik képesek **befogadni és létrehozni** a valóság esztétikai értékeit, művészeti – irodalmi eszményeket hordoznak, olvasnak, színházba, könyvtárba, múzeumba járnak;
- az irodalmi nevelés hatására fejlődjön a gyermekek **anyanyelvi kompetenciája**, kommunikációs képessége, önkifejezése;
- alapozódjon meg a gyermekek **esztétikai-erkölcsi-irodalmi ízlése**;
- a gyermekek élvezzék, értékeljék, **szeressék** a magyar népköltészet, népmese klasszikus íróink, költőink, modern, kortárs mese-és versíróink értékes, a gyermekekhez közelálló műveit;
- **örömmel mondogassák** a nekik kedves, hallott mondókákat, verseket, és az önkéntelen figyelmükre támaszkodva **emeljék**, vessék be **emlékezetükbe**;
- meséljenek önállóan is az általuk ismert mesékből;
- az átélt mondókák, népi játékok, verselmények hatására próbálkozzanak saját nyelvi **improvizációval** is;
- találjanak ki saját meséket, történeteket;
- **a drámapedagógiai módszerekkel létrehozott foglalkozások** segítsék az információ felfogását, felhasználását, illetve létrehozását, a szimbolikus kommunikációs elemek, jelek megértését, a szép, érthető beszéd kialakulását;
- **a drámapedagógiai módszerekkel fejlődjenek** a gyermekekben a másakra figyelő, önépítő, gyors helyzetfelismerő, gondolkodó-cselekvő készségeik, személyiségjegyeik;
- **szeressék, értékeljék a bábjátékot**, mely lehetőséget nyújt **félelmeik**, szorongásaik, érzelmeik, tapasztalataik kivetítésére, fejlődjön fantáziájuk, kreativitásuk, elemi szinten ismerjenek és ezáltal tudjanak alkalmazni egyszerű bábjátékműfajhoz tartozó megoldásokat, tudják a tartalomnak megfelelően kifejezni magukat;
- elemi szinten ismerkedjenek a **könyvtár** funkcióival;
- tájékozódjunk a **családok mesélési szokásairól**, valamint tegyük rendszeressé a családoknak szánt irodalmi ajánlatainkat;

Feladataink a mesélés, verselés tevékenységi körben:

- nyugodt, szeretetteljes, nyitott, toleráns, bizalommal teli óvodai közegben, megfelelő környezet és eszközök biztosításával, a gyermek spontán kíváncsiságára, önállóságára, aktivitására támaszkodva, egyéni sajátosságaira alapozva, értékes műveltségi anyagot közvetítve valósítsuk meg **a gyermekek irodalmi nevelését**;

- az óvodapedagógusok legyenek tisztában a **jó irodalmi alkotás** kritériumaival, ez alapján folyamatosan bővítsék esztétikai értéket képviselő, a gyermekek személyiségét figyelembe vevő mondóka-, vers- és mesekészletüket;
- az **énekelte mondókák, versek, verses mesék** visszavezetnek a költészet ősi formáihoz, ritmikájuk, dallamuk segítik a gyermekeket, hogy könnyen emlékezetükbe rögzítsék a hallottakat, ezért tudatosan éljük memóriafejlesztő hatásukkal;
- a vers- és meseimprovizációk intenzíven fejlesztik a gyermeki kommunikációt, erősítik az anyanyelvi kompetenciát és a kifejezés biztonságát, ezért ösztönözzük ezeket a játékokat;
- a népmesék élményszerű, **élőszavas**, hiteles mesélőmagatartással való bemutatása mellett éljük a műfajra jellemző improvizációs lehetőséggel is, hiszen ezzel mintát nyújtunk a gyermekeknek és motiváljuk őket a saját meseváltozat kitalálására, alkotására;
- a gyermekek saját vers- és mondókaalkotását a **„kétszemélyes költészet”** helyzetei, a felnőtt és gyermek játéka az anyanyelvvvel, verssel, mondókával segítheti;
- a versek előadásához, hallgatásához kössünk különböző ritmusjátékokat (testhangszerekkel, különféle tárgyakkal, hangszerekkel), mozgást, táncot, egyéni és csoportos módon, változatos térformákban;
- az ismétlések **énerősítő** hatása miatt gondoskodjunk a gyermekek kedvenc meséinek kellő számú ismétléséről;
- a **bábjáték segítése** érdekében ismertessük meg a gyermekeket a tárgyjátékkal, valamint különféle bábtechnikákkal;
- a mondókázással, a népköltészet gyöngyszemeinek mondogatásával, továbbá a klasszikus és kortárs versek, a népmesék és műmesék, meseregények megismertetésével, bábjátékos vagy drámapedagógiai feldolgozásával tudatosan fejlesszük a gyermekek érzelmi biztonságát;
- a hét bármely napján, a nap bármely szakaszában, bármilyen tevékenységhez, spontán, direkt és indirekt helyzethez, játékhoz kapcsoljuk a versek, mesék szuggesztív bemutatását;
- **ne múljon el nap mesehallgatás nélkül!**

Céljaink a sajátos nevelési igényű, integrált gyermekek esetében:

- a mondókák és erős zeneiségű versek hallgatása, mondogatása közben fejlődjön beszédritmikájuk, helyes beszédtempójuk, válják mind szabályozottabbá artikulációs bázisuk;
- a népi mondókák és versek, mesék nyelvezete hasson pozitívan szókincsükre;

- verbális és nonverbális kommunikációjuk a mesék, versek feldolgozásához kötődő tevékenységek során egyre árnyaltabbá, összetettebbé, kifejezőbbé válik;
- a mese szeretetének segítségével alakuljon beszédértésük, beszédkészletük, beszédbátorságuk, szókincsük, kifejezőképességük.

Feladataink a sajátos nevelési igényű, integrált gyermekek esetében:

- Koncentráltan figyeljük egyéni fejlesztésükre a hallás-, hangerősség-, hangminőség-észlelést és az artikulációs bázist fejlesztő gyakorlatok, továbbá a drámapedagógiai módszerekkel végzett vers- és mesefeldolgozásaink során;
- nagy hangsúlyt fektessünk ritmusérzékük fejlesztésére a mondókák, versek elsajátítása közben, különös figyelmet fordítsunk a beszéd és a mozgás ritmusának, tempójának összekapcsolására;
- a drámapedagógiai módszerekkel való mesefeldolgozásokkal segítsük a játékos helyzet gátlásoldó, tapasztalatszerző hatását felhasználva beszédértésük, beszédbátorságuk, szókincsük, kifejezőképességük fejlődését.

*„Ide bizony a zene elemi tüneményeinek a
gyermekkorban kezdődő, fokozatos
beidegzése sok éven át való gyakorlása
kell... Kezdeni már az óvodában kell, mert
ott a gyermek játszva megtanulja azt, amire
az elemiben már késő.”
(Kodály Zoltán)*

IV. 5. 3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Magyarország óvodai zenei nevelése a Kodály–Forrai módszer hagyományain és zeneelméleti, módszertani szemléletén nyugszik. Kodály intencióit követve, miszerint „minden nép zenei nevelésének a saját néphagyományából kell kiindulnia”, a módszer a népi kultúra értékeit használja fel a gyermekek zenei fejlesztésére. Célja **a gyermekek zenei anyanyelvének megalapozása.**

A Kodály–Forrai módszer zenei nevelésünk alapja és nélkülözhetetlen segítője. Figyelemmel kísérve a gyermekek korcsoportjainak, illetőleg egyéni fejlettségének jellemzőit, zenei nevelésünkben a következő **zenei képességeket** kívánjuk tudatos és tervszerű nevelőmunkával fejleszteni:

- metrumérzék
- ritmusérzék (ritmus, szünetek helye, ütemhangsúly: kettes, hármas, négyes lüktetés, tempó, motívumhangsúly, sorhangsúly, ostinato)
- dinamikai érzék
- hangmagasság-, dallam-, hangszínérzék
- belső hallás
- intonációs készség, hangképzés
- tonalitásérzék
- zenei memória
- improvizációs készség a zenében és a zenéhez kapcsolódó mozgásban
- érzelmek, hangulatok értelmezése és kifejezése a zenében

Mindezt a Kodály Zoltán zenei nevelési irányelveiben rögzített zenei anyag ajánlása szerint tesszük, melynek alapján népi mondókákat, gyerekdalokat, énekes játékokat; valamint művészi értékű komponált zenét és műzenei gyermekdalokat használunk munkánk során.

Óvodánkban született meg zenei nevelésünk innovációs eredményeként a Kodály–Forrai módszer alkalmazásából kiinduló **„Játék és tánc az óvodában” módszer**, mely az óvodai zenei nevelést továbbgondolva néhány területre koncentráltabb figyelmet fordít. Ilyen területek:

- a ritmusérzék fejlesztése
- a ritmus, szöveg és dallam kapcsolatának érzékeltetése testmozgásokkal, tánccal
- a zenei tevékenységet segítő mozgáskultúra és a **mozgásanyanyelv megalapozása**

A „Játék és tánc az óvodában” módszer tükrözi óvodánk szemléletét, a játék, a környezeti nevelés előtérbe helyezését, illetve a hagyományos és a népi kultúra értékeinek hangsúlyozottságát.

A mozgásanyanyelv elsajátításában „*a magyar néptáncok igen gazdag és változatos típusaitól az ugrós tánc látszik legalkalmasabbnak arra, hogy már a kicsiny gyermekek is élvezhessék, szeressék. Lüktetése, zenéje, egyszerű ritmusképletei könnyen elsajátíthatók alapfokon. Motívumainak, lépéseinek **elemeit**, előkészítő **mozdulatait alkalmazzuk tánc-anyagunkban.***” (Foltin Jolán)

Zenei nevelésünk céljai:

- a gyermekek szívesen, örömmel **vegyenek részt** a zenével kapcsolatos tevékenységekben;
- érezzék meg a mondókázás, **éneklés, muzsikálás, táncolás, a zenehallgatás örömét**;
- mondókázás, ölbéli játékok, magyar népi énekes játékok játszása közben éljenek át esztétikai érzelmeket;
- fejlődjön hallásuk, ritmusérzékük;
- ismerkedjenek meg a zenei tevékenységekhez kapcsolható mozgásformákkal, alapozódjon meg mozgásanyanyelvük, „*Legyen a táncban is a beszédhez hasonló alapszókincsük, tudjanak néhány figurát, és azokból tetszésük szerint, pillanatnyi alkotókedvük szerint építkezzenek!*” (Foltin Jolán);
- próbálkozzanak hangszeres zenéléssel, legyenek ezzel kapcsolatban meghatározó élményeik;
- készítsenek és szólaltassanak meg egyszerű népi hangszereket;
- hallgassanak gyakran élő zenét, elsősorban éneklés, hangszeres zenélés formájában;
- alakuljon zenei ízlésük;
- a családok ismerjék meg az óvoda zenei életét, és vegyenek is részt benne;
- fejlettségüknek megfelelően bátran **improvizáljanak** mozgást, mondókákat, ritmusokat, dallamokat.

Zenei nevelésünk feladatai:

- **óvodánkban minden nap szóljon az ének, a zene;**
- a zenei nevelés komplexen kapcsolódjon más nevelési területekhez;
- a zenei feladatok megvalósításában a játékosság elve érvényesüljön;

- **a mozgásanyanyelv megalapozása** érdekében mutassunk be néhány figurát a nagyon egyszerű, a gyermekek fejlettségének megfelelő, természetes mozgásából fakadó táncelemekből;
- adjunk módot arra, hogy a táncelemeket **szabad tánc formájában** kipróbálhassák, tetszés szerinti összeállításban gyakorolhassák;
- tudatosan figyeljünk a zenehallgatás változatos formáinak alkalmazására, élményszerűvé tételére;
- teremtsünk lehetőséget arra, hogy a gyermekek különféle zenei és zajkeltő eszközökkel, zeneszerszámokkal **maguk is zenélhessenek, énekelhessenek**;
- támogassuk a gyermekek dallam-, ritmus-, mozgásimprovizációit a drámapedagógia módszereivel;
- tájékozódjunk a családok zenei kultúrájáról, ízléséről, keressük meg azokat a szülőket, testvéreket, akiket az óvodai zenei nevelésbe aktívan – előadóként – be tudunk vonni. Vegyünk át egy-egy esetben, családokból hozott, esztétikai értéket képviselő, értékrendünknek megfelelő mondókát, dalos játékot, dalt, iktassuk be zenei nevelésünkbe, időnként kérjük ezekhez a családok aktív közreműködését
- szülői értekezleteken és fogadóórákon – nevelőtársi beszélgetések során – tájékoztassuk a szülőket az óvoda zenei nevelésének céljairól, feladatairól, módszereiről is;
- **a családokkal, szülőkkel szervezzünk közösen zenei rendezvényeket.**

A sajátos nevelési igényű, beszédfigyatékos gyermekek fejlesztése zenei eszközökkel

A két agyi félteke egymást kiegészítő szerepének köszönhetően a jobb agyféltekére ható fejlesztés a bal agyféltekében található beszédközpont és mozgásközpont működésére és funkcióira is hatással van. A zenei eszközökkel való nevelés a bal agyféltekei tevékenységeket pozitívan befolyásolja, vagyis a beszédfejlettségében valamilyen fokon megkésett fejlődést vagy fogyatéket mutató gyermekeket a zenei nevelés körébe tartozó tevékenységekkel, pl. ének-zene, énekes játék, tánc stb. hatékonyan fejleszthetjük.

Céljaink a sajátos nevelési igényű, integrált gyermekek esetében:

- a hangfelismerési és beszédhanghallási képességeik fejlődjenek, különösen a hangok felismerésének és megkülönböztetésének változó hangkörnyezetben történő önálló észlelése;
- a zenei nevelés során tanult mondókák, énekes játékok és az ezekhez kötődő játékos mozgásformák hatására fejlődjön beszédritmikájuk, helyes beszédtempójuk;
- a mondókák mondogatása és az éneklés közben váljék mind szabályozottabbá artikulációs bázisuk;

- a népi mondókák és dalok nyelvezete hasson szókinszűkre pozitívan;
- verbális és nonverbális kommunikációjuk a zenei tevékenységek során váljék egyre árnyaltabbá, összetettebbé, kifejezőbbé.

Feladataink a sajátos nevelési igényű, integrált gyermekek esetében:

- a zenei nevelés során koncentráltan figyeljünk az egyéni fejlesztésre a hallás-, hangerősség-, hangminőség-észlelést és az artikulációs bázist fejlesztő gyakorlatok, valamint a zenéhez kötött mozgásimprovizáció során;
- nagy hangsúlyt fektessünk ritmusérzékük fejlesztésére a mondókák, énekes játékok elsajátítása közben, különös figyelmet fordítva a beszéd és a mozgás ritmusának, tempójának összekapcsolására.

„Minden gyerek művésznek születik.

A probléma művésznek maradni, miközben felnövünk.”

(Pablo Picasso)

IV. 5. 4. Rajzolás, mintázás, kézimunka

Az óvodás gyermek nagymozgásainak megfelelő vezéreltsége, összehangoltsága erősen összefügg a mikromozgások megfelelő fejlettségével, így ez befolyásolja a vizuális tevékenység fejlettségi szintjét. A vizuális tevékenységet „látásos” vezéreltsége, mozgásjellege, kommunikációs formája miatt érdemes a zenei, táncos, drámajátékos, bábos tevékenységgel összekapcsolni, komplexen megközelíteni, felhasználva az ezen művészeti ágakhoz kapcsolódó tevékenységek transzferhatását. A komplex esztétikai nevelés mozgáscentrikus, kiemeli a gyermek mozgásfejlesztését, összekötőnek tekintve azt a vizuális, a zenei, az irodalmi nevelési ágak között.

Az óvodás gyermek vizuális tevékenysége impulzív, játékos, érzelmekkel, indulatokkal átfűtött, kreatív, önként és örömmel vállalt tevékenység.

Nem minta után, hanem emlékezetből, „fejből dolgozik”, azt ábrázolja, amit a dologról tud.

A kisgyermek számára az ábrázoló tevékenység, a képi kifejezés ugyanolyan fontos és precíz kifejezési mód, mint a hangzó beszéd.

Vizuális nevelésünk tevékenységeinek célja:

- ismerjék meg az **anyagokat** és **eszközöket**, sajátítsák el készségszinten ezek alkalmazását;
- érezzék meg az anyagból eredő formai lehetőségeket, megoldásokat. Ismerjenek, használjanak, szeressenek minél több **természetes anyagot**;
- tapasztalják meg, csodálják meg a természet **formagazdagságát**. Alakuljon forma-, karakterérzékük a természetes és mesterséges tárgyak válogatása, rendszerezése, a velük való játék és tevékenység közben. Tapasztalják meg a **forma** és **funkció** összefüggését;
- csodálják meg a természet színgazdagságát, a **fény** és a **szín** kapcsolatát. Szerezzenek elemi ismereteket, tapasztalatokat a szín természetéről (világosság, melegség), különböző árnyalatairól. Érezzék meg a színek hangulatfestő természetét;
- tapasztalják meg a **téri összefüggéseket**, viszonyokat;
- elemi síkon ismerjék meg az építészeti, plasztikai, képi teret. Alapozódjon meg önálló téralakító képességük;
- alapozódjon meg egyéni látásmódjuk, önálló esztétikai **ítélőképességük**;
- fejlettségüknek megfelelően legyenek nyitottak a kultúra értékeinek **befogadására**;

- tanuljanak meg kulturáltan reagálni a művészeti alkotásokra, a környezet jelenségeire, más gyermekek alkotásaira;
- elemi szinten tudjanak **vizuális kommunikációt** folytatni, alkalmazni;
- találják meg maguk számára azt a vizuális tevékenységi formát, amit szívesen, örömmel csinálnak, amiben jól tudják **kifejezni** érzéseiket, élményeiket, vágyaikat.

Vizuális nevelésünk feladatai:

- **megteremtjük azokat a feltételeket, amelyekben a gyermekek szabadon, önként és spontán, jó légkörben, örömmel tevékenykedhetnek;**
- az óvodai életet úgy szervezzük, hogy minél több meghatározó **élményt** szerezhessenek gyermekeink ezen a téren;
- megfelelő **helyet és időt, jó minőségű – lehetőleg természetes – alapanyagot, eszközt** biztosítunk a vizuális tevékenységhez;
- **mintát** adunk a gyermekeknek, hogy **hogyan lehet** egy-egy **anyaggal, eszközzel dolgozni**, ugyanakkor lehetőséget is adunk az anyagokkal és eszközökkel való **kísérletezésre**, kreatív, innovatív megoldásokra, variációk teremtésére;
- sokféle technikát kínálunk fel, hogy a gyermekek bátran választhassanak a nekik örömet okozó, képességeiknek megfelelő tevékenységi formákból, hogy a **kívánt képességeket** minden gyermeknél egyénileg fejleszthessük; a megmutatkozó tehetséget támogassuk
- lehetőséget teremtünk a külső és belső környezet elmélyült megfigyelésére, gyűjtésekre, rendezgetésekre, természetes és mesterséges tárgyak válogatására, a velük való játékra. Ezzel segítjük a megtapasztalt összefüggések egyéni felfedezését és mindennapi életben való alkalmazását;
- módot adunk a **fénnyel, árnyékkal** való játékra, tapasztalatszerzésre;
- fejlesztjük a gyermekek **színérzékét**, támogatjuk az egyéni színválasztást, színhasználatot;
- olyan programokat, játékokat, tevékenységeket szervezünk, melyekkel elemi szinten tapasztalatokat szerezhhetnek az **építészeti, plasztikai, képi terekről**. Ezek a tapasztalatok jelenjenek meg munkáikban is;
- újra és újra **lehetőséget adunk önálló téralakításra**, belső és külső térben egyaránt. A gyermekek környezetalakító tevékenységeiben megteremtjük a lehetőséget a tárgyformálásra, az alkotásra, a játszóhely kialakítására, a függőleges síkban történő nagy felületű (murális) festésre, a kertépítésre;

- lehetőséget biztosítunk a gyermeki alkotások bemutatására;
- a „látóvá” nevelésünk egyik eszköze a **múzeumlátogatás**;
- az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása az óvodás korosztálynak, illetve az adott feladatnak, tevékenységnek megfelelően;

*„Ezeregy zsákba fut a szem;
mellé megy? – fölcsipegetem,
megőrölöm, dagasztom,
kelesztem, szakajtom,
kisütöm, aztán megeszem.”
(Simkó Tibor)*

IV. 6. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A szocializáció, a szociális tanulás és a személyiségfejlesztés egyik hatékony formája a munka, mely az óvodáskorban **munka jellegű tevékenységekben** is kifejeződik. A gyermek ezt a tevékenységet a **felnőtt mintát alapul vevő, mintakövető, utánczó, örömet okozó tevékenységként, játékként** éli meg egész óvodában töltött idejében.

Programunk fontos elemének tekintjük a gyermekek munka jellegű játékos tevékenységeit, mert számukra ez **öröm**, önként vállalt, aktív és szívesen végzett **tevékenység, amely a gyermeket:**

- önmaga **kipróbálására**, környezetének cselekvő **megismerésére**, az érzelmileg közel álló személyekkel való **együtt munkálkodásra ösztönzi**;
- e tevékenységek közben megéli, hogy **környezetére hatással van, ezzel énerősítő** módon járul hozzá **autonóm személyiségének** kialakulásához;
- a szívesen és játékosan végzett sokféle munka jellegű tevékenység hatására és a pszichoszociális érés eredményeként pozitív érzelmekkel fordul az iskolai „komoly” munka felé.

Céljaink:

- a gyermek a saját szükségleteinek kielégítésével kapcsolatos tevékenységeket – tisztálkodás, étkezés, öltözködés, játékelrakás, átrendezések stb.– egyéni fejlettségéhez, képességeihez mérten önállóan végezze;
- legyen igénye a pontos, esztétikus munkavégzésre;
- ismerje meg személyes tárgyait, ruháit óvja, rakja rendbe;
- segítsen a felnőtteknek, önállóan és csoporttársakkal közösen;
- segítsen a kisebbeknek, a rászorulóknak;
- vállaljon feladatot másokért, kisebb csoportért, nagyobb közösségért;
- vállaljon alkalmi megbízatásokat önállóságának fejlődésével;
- vállaljon fejlettségének megfelelően naposi munkát;
- fejlődésükkel párhuzamosan munkavégzése váljon mind pontosabbá, igényesebbé;

- vegyen részt a környezete rendben tartásában, a növény- és állatgondozásban, kerti munkában;
- munkavégzése során alkalmazza a megismert környezettudatos szokásokat;
- tartsa rendben munkakörnyezetét, különféle munkaeszközeit;
- **legyen örömforrás számára a munka jellegű tevékenység!**

Nevelési feladataink a munkajellegű tevékenységek területén:

- örömteli aktív munka jellegű tevékenységekre serkentő légkört alakítsunk ki;
- tudatos szervezéssel alakítsuk úgy a gyermekek napirendjét, hogy kellő hely, idő és eszköz álljon rendelkezésükre;
- a felnőttek a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembevételével, türelmes irányítással szervezzék és értékeljék a gyermekek erőfeszítéseit.

A munka jellegű tevékenységek során megvalósuló **kreatív** gyermeki megoldásokat elismerjük, megvalósításukat segítjük.

V. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE**V. 1. AZ INTÉZMÉNY FELADATELLÁTÁSI MUTATÓI**

Óvodánkban öt csoport működik. A csoportok szervezési elve:

- homogén (kis-, középső és nagycsoport)
- vegyes életkorú (osztatlan vagy részben osztott)

A nevelési év folyó év szeptember 1-től a következő év augusztus 31-ig tart.

Óvodánk ötnapos munkarend szerint üzemel.

Az egyes munkakörök feladatait munkaköri leírásokban rögzítjük, és szükség szerint módosítjuk.

Az óvoda nyitva tartása:

- A nyitva tartási idő napi 10,5 óra, amely módosulhat a szülői igények szerint.
- A nyitva tartási idő kezdetét és befejezését az évenkénti valós szülői igények felmérése alapján állapítjuk meg.
- A teljes nyitva tartási idő alatt óvodapedagógusok foglalkoznak a gyermekekkel.

V. 2. AZ ÓVODAI ÉLET SZERVEZETI KERETEI

Napirend

Óvodás gyermekeink zavartalan egészséges fejlődése érdekében az óvodánkban töltött idejüket több szempont figyelembevételével szervezzük meg. Elegendő időt biztosítunk:

- a játékra, ezen belül a szabad játékra
- tisztálkodási teendőkre, öltözködésre
- a táplálkozásra
- a szabad levegőn való tartózkodásra
- a mozgásos tevékenységekre
- az aktív és passzív pihenésre

Figyelembe vesszük a gyermekek érdekeinek határáig a családok szükségleteit, igényeit.

A napirendet úgy szervezzük, hogy a gyermekek

- sokat játszhassanak;
- sürgetés nélkül minden tevékenységüket befejezhessék, illetve feladataikat pontosan elvégezhessek;
- minél több időt tölthessenek különböző időjárási viszonyok között a szabad levegőn;
- nyugodt körülmények között étkezhessenek;
- egyéni szükségleteiknek megfelelően pihenhessenek;
- gondozási teendői differenciáltan valósuljanak meg.

A napirend konkrét időbeosztása a csoportnaplókban szerepel. Az óvodai nevelés délelőtti és délutáni programjai egy-egy blokkban fogalmazódnak meg. Ez lehetőséget ad a **párhuzamosan végezhető tevékenységekre** és az egyhuzamban biztosított hosszabb játékidőre. Külön megjelöljük a **szabad játék** időarányát, melyre több időt biztosítunk, mint az óvodapedagógus által kezdeményezett játékos tevékenységekre.

Napirendünk rugalmas, melyen belül a rendszeresség és az ismétlődés, a személyes interakciók érzelmi biztonságot nyújtanak a gyermekeknek.

A tanköteles korukat megelőző évben a gyerekeknek napi összesen 45 percben a feladatra differenciált, a gyermekek egyéni lehetőségéhez igazodó iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt, mely tevékenységeket a hetirendben rögzítik az adott csoportok.

Hetirend

A hetirendbe azokat a tevékenységeket rögzítjük, melyek **időhöz kötöttek és rendszeresen visszatérő** jellegűek.

A tevékenységek közbeni tanulást, a tapasztalatszerzést kötött és kötetlen szervezési formákban egyaránt alkalmazzuk, melyekben érvényesül az óvodapedagógus szakmai önállósága, módszertani szabadsága. Kiemelt szerepet kapnak a **párhuzamosan végzett tevékenységek**, melyek az egy időben, egymás mellett játszó, tevékenykedő gyermekek tanulását, tapasztalatszerzését jelentik, és ezek egyúttal kedvező feltételeket biztosítanak a tehetség kibontakozásához, támogatásához is. **Az óvodapedagógus** fejlesztő és fejlődést segítő munkájában **épít a gyermekek egyéni érdeklődésére, egyéni tapasztalataira, ismereteire, képességeire.**

A szervezésnél figyelembe vesszük:

- az egyes nevelési területek feladatait
- a gyermekek egyéni élményeit, ismereteit
- a gyermekek egyéni és életkori sajátosságait
- a gyógytornász, logopédus, konduktor kötött óráit
- az óvodán kívüli foglalkozások helyszíneit
- a tornaszoba, sószoza, környezeti nevelési szoba időbeosztását
- az időjárást
- a továbbképzés feladatait

Az adott csoport hetirendje a csoportnaplóban szerepel. Ebben jelöljük a konkrét időpontokhoz kötött tevékenységeket, programokat.

VI. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSE

*„A természet azt akarja, hogy a gyermekek
gyermekek legyenek, mielőtt emberré
lennének. Ha a rendet meg akarjuk
fordítani, koraérett gyümölcsöt termelünk,
mely soha be nem érik és meg nem ízesedik.
Lesznek fiatal tudósaink s vén
gyermekeink.”
(J.-J. Rousseau)*

VI.1. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE, DOKUMENTÁLÁSA

A sikeres óvodai nevelőmunkánk megteremtésének fontos feltétele **a gyermekek** minél több irányú, alapos **ismerete**.

A gyermekek óvodáskor előtti és óvodán kívüli életének történéseiről, eseményeiről a család és az óvoda között fennálló kapcsolat segítségével tájékozódhatunk. Ez a nevelési eljárások alkalmazását, egyeztetését is jelenti az óvoda és a gyermeket nevelő családok között.

A testi fejlettség adott állapotát minden óvodapedagógus „jó szemmel”, gyakorlati tapasztalatai birtokában képes felmérni. Az esetleg rejtett elváltozásokra, rendellenességekre az óvodaorvos és a védőnő, a gyógytornász, a logopédus, a gyógypedagógus-konduktor hívja fel a figyelmet. Ezek alapján teszi meg a további lépéseket az óvodapedagógus.

A modern óvodapedagógia – a tudományos eredmények figyelembevételével – lehetőséget teremtett a gyermekek mélyebb megismerésére, így olyan eljárásokat, megfigyelési módszereket építünk nevelőmunkánkba, melyek a gyermekek mindennapi életének zavarása nélkül adnak alkalmat értelmi és szociális képességeik, egyéni fejlődési ütemük megismerésére. Ebben gyógypedagógus, pszichológus is segíti a nevelőtestület munkáját.

A nevelőmunka tervezése, elemzése, értékelése, az egészségesen fejlődő gyermekekről szerzett ismereteknek, előrehaladásuk mértékének megfigyelése, **írással dokumentálása minden óvodapedagógus kötelessége**. Az együtt dolgozó kollégák a csoportjukba járó gyermekek fejlődését, fejlődésének vonulatát folyamatosan figyelemmel kísérik. Ennek dokumentálási módja **nevelőtestületi konszenzus** szerint történik. A gyermekek fejlődésének nyomon követése **megfigyelésükön alapszik**, mely **elsősorban a játékokon**, de természetesen egész óvodai életükön keresztül valósul meg. Az

óvodapedagógusok megfigyeléseiket részben a csoportnaplóba, részben pedig a gyermekek egyéni fejlődési lapjára rögzítik.

A tanköteles kor betöltését megelőző évben az iskolai tanulás megkezdéséhez szükséges készségek és képességek fejlődését is rögzítjük a dokumentumokban. Ennek felhasználásával tudunk a gyermekek számára megfelelő fejlesztő pedagógiai tevékenységet tervezni.

A gyermekek aktuális fejlettségi állapotáról, fejlődési üteméről, az esetleges problémákról fogadóórán, évente két alkalommal, időben és **korrekt módon tájékoztatjuk a szülőket.**

Az átlagtól valamilyen irányban **eltérő fejlődést mutató gyermekeknél** célzott odafigyelésre van szükség. Ezen esetekben a szülőkkal egyetértésben, a szakemberek útmutatásait figyelembe véve, mindenkor az adott gyermek fejlődéséhez igazítjuk nevelési eljárásainkat.

Programunkban elsőrendű feladatunknak tekintjük az egész gyermeki személyiség fejlesztését. Ez legteljesebben alapvető tevékenysége, a **játék** és lételeme, a **mozgás** keretében valósul meg.

E két területen nyílik megfelelő lehetőség olyan problémák feltárására is, melyek később tanulási nehézséget okozhatnak. Ezek megelőzésére óvodai életünket úgy szervezzük, hogy egyéni rásegítéssel, különféle formában, változatos módon biztosítsuk a gyermekek cselekvő aktivitását.

VI. 2. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

Útmutatóul és feladatul szolgál számunkra az Óvodai nevelés országos alapprogramjából ide vonatkozó „A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére” fejezet tartalma.

Programunk sajátosságait és a várható fejlettségi mutatókat az egyes fejezetekben megfogalmazott célok és feladatok foglalják magukba.

Nevelőmunkánk folyamatában az óvodai fejleszthetőség egyénre szabott határáig juttatjuk el a gyermekeket. Olyan ismereteket, képességeket, készségeket és szokásokat sajátítanak el, melyek hatására képessé válnak arra, hogy majd az iskolában óvodásból iskolássá válhassanak. Személyiségük fejlettsége a sikeres iskolai élet és teljesítmény alapjául szolgálhat.

Célunk, hogy az óvodánkból kikerülő gyermeket a következők jellemezzék:

Testi fejlettség, szokások

- teste legyen arányosan fejlett, teherbíró;
- bátran, biztonsággal mozogjon környezetében;
- mozgása legyen összerendezett, harmonikus finommozgásra képes;
- legyen kialakult kézdominanciája;
- mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan tudja irányítani;
- rendelkezzen fejlettsége alapján elvárható megfelelő, helyes egészséges életviteli szokásokkal.

Lelki és értelmi fejlettség, szokások, kommunikáció

- váljon nyitottá, érdeklődővé;
- érzékelése, észlelése, térbeli mozgásfejlettsége, testséma-kialakulása az iskolai élet megkezdéséhez megfelelő legyen;
- ismerje saját erősségeit és gyengeségeit, bízson önmagában és a felnőttekben;
- elemi szinten tudja kontrollálni viselkedését;
- legyen megfelelő fejlettségű emlékezete, koncentrációs képessége, megosztott figyelme és a bevonódásra való alkalmassága;
- az ismeretszerzésben belsőleg motivált, fogékony és nyitott legyen;
- tevékenység közben jellemezze a felfedezés és gondolkodás öröme;
- kommunikáljon érthetően, folyamatosan, megfelelő tempóban és hangsúllyal, fejlettségének megfelelően bő szókészlettel, különböző mondatfajtákkal, nyelvtanilag helyesen, árnyaltan és kifejezően;

- alakuljon ki kommunikációjában a beszédfigyelem, értse meg mások beszédét;
- rendelkezzen elemi ismeretekkel önmagáról, valamint közvetlen és tágabb természeti és társadalmi környezetéről, ezek összefüggéseiről, a hozzájuk kapcsolódó szokások alapjaival legyen tisztában, tudja alkalmazni őket;
- legyenek kreatív elképzelései, megoldásai, ötletei, és próbálja meg érvényesíteni azokat;
- belsőleg motivált, esztétikailag fogékonyak legyen;
- képes legyen esztétikai értékeket befogadni és létrehozni;
- jellemezze a felfedezés és gondolkodás öröme;
- cselekvően vegyen részt a különféle tevékenységekben.

Szociális érettség

- pozitívan viszonyuljon a természeti, társadalmi és emberi környezetéhez;
- a megtapasztalt együttélési szokásoknak, szabályoknak megfelelően tudjon viselkedni, együtt érezni, konfliktusokat megoldani, tudja érzelmeit kulturált módon kifejezni;
- véleményét, ítéleteit, elképzeléseit többféle módon tudja mások felé közölni;
- képes legyen mások véleményét, másságát elfogadni, tolerálni;
- feladattudata, kitartása, munkatempója, önállósága, önfegyelme adottságainak és képességeinek megfelelően fejlődjön.

Szeretnénk, ha az óvodáskor után minden gyermek a számára megfelelő iskolatípusban kezdhethetné meg tanulmányait, olyanban, mely megfelel egyéni adottságainak, ahol képességeit a legteljesebb mértékben kibontakoztathatja, fejlesztheti. Ebben vagyunk a szülők partnerei, segítői, a szakemberek együttműködői.

VII. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

*„Az egyén kötelességei mindig a közösség
jogaiból származnak.”
(Chamfort)*

VII. 1. AZ ÓVODA BELSŐ KAPCSOLATAI

Óvodánk belső kapcsolatainak nagy jelentőséget tulajdonítunk, mert **közösségben a gyermekek elemi szinten tapasztalják meg a különféle viszonyokat, kapcsolatrendszereket.** Ebben elsősorban az óvodapedagógusnak van meghatározó szerepe, mert személyiségével közvetlenül hat a gyermekcsoportra, serkentője a gyermekek egyéni fejlődésének, miközben maga is a közösség tagja. Segítségével lesz a gyermek a csoportnak egyéni színekkel, tulajdonságokkal rendelkező tagja.

Ennek érdekében törekszünk arra, hogy óvodánk összes dolgozója hasonló **pedagógiai nézeteket** valljon, hogy a gyermekek iránt támasztott elvárások, a velük való bánásmód **azonos elvek** szerint valósuljon meg.

Hiszünk abban, hogy ha nevelőtestületünk és az óvoda valamennyi dolgozója egységes szemléletet közvetít, akkor a felnőttek személyiségén keresztül a közösségi érzések széles skáláját tapasztalhatják meg gyermekeink. Nevelőközösségünkben hagyományozódott egy olyan sajátos kapcsolattartás a nevelőtársak között, amely épít az egyéni színekre, ezzel is otthonossá téve az óvoda légkörét.

A hagyományos elemek mellett új formákat is működtetünk, melyek jellemzője:

- a folyamatosság és a kölcsönösség
- a kapcsolatok hatásmechanizmusainak beépülése a nevelési folyamatokba, mely segíti a gyermekek kapcsolatépítő képességeinek alakulását

A kapcsolattartási formákat a nevelési feladatoknak és céloknak alárendelve kezdeményezzük, tervezzük és szervezzük.

Kapcsolattartási formák gyermekcsoportok között, azokon belül:

- közös kirándulások – változatos természeti környezetek felkeresése
- színház-, bábszínház-látogatások, életkornak megfelelő műsorok megtekintése, a Fővárosi Állat- és Növénykert látogatása
- a vizuális nevelés fontos területként múzeumlátogatások
- közös ünnepélyek, megemlékezések (a nagyobb csoportok meghívják a kisebbeket, közös műsor)

- óvodások hangversenye
- csoportok kölcsönös látogatása zenedélelőttökre, közös táncolásra
- a zene világnapjának megünneplése
- gyermeknap
- madarak, fák hetének megünneplése
- víz napja, Föld napja – játékos feladatok az udvaron
- madárkarácsony
- a beszoktatási időszakban az idősebb gyermekek segítenek az új óvodásoknak
- nagycsoportosok búcsúztatása, a középső csoportos gyermekek ajándékot készítenek a nagyoknak, és verssel, dallal búcsúznak
- a búcsúzó gyermekek szülei „búcsú-uzsonnát” szerveznek

Csoport hagyományok:

- születésnapok megünneplése
- kistestvér születésekor csoportajándék készítése, levél küldése
- ünnepélyek alkalmával teremdíszítés, babák ünnepi ruhába öltöztetése
- anyák napján az édesanyák és a nagymamák megvendégelése
- kedvenc játék behozatala
- könyvcserék, játékcserék egymás között
- rajzkiállítások rendezése, szülő-gyermek munkák kiállítása
- beteg gyermeknek rajzok és levél küldése
- a különféle ünnepi alkalmakra a technikai dolgozók, illetve más csoportok nevelőinek meghívása, meghívókészítés, saját tervezésű levélpapír és boríték készítése, átadása a gyermekekkel közösen

Óvodai hagyományok:

Óvodánk belső kapcsolattartási formái közül nagyon sok már hagyományként működik, de nyitottak vagyunk újabb kezdeményezésekre is. **Elvünk, hogy az intézményünkben dolgozó minden olyan felnőtt, aki kapcsolatba kerül a gyermekekkel, egységes nevelési szemléletünket közvetítse.**

- nagyszülők napja
- mackónap
- „én babom, én hagymám” program

- farsang
- március 15.
- víz világnapja
- „könyvesfa” állítása a költészet napja alkalmából
- víz világnapja
- Föld napja
- anyák napja
- madarak, fák hete
- gyermeknap
- az óvoda születésnapja
- szüret
- a zene világnapja
- állatok világnapja
- Márton nap
- adventi készülődés
- óvónők bábelőadása
- Mikulás
- madárkarácsony
- gyermekkarácsony

Az óvodai hagyományok megvalósítása pedagógiai, értékrendbeli szempontból a nevelőtestület feladata, felelőssége. Az egyes programok megszervezésében az óvodapedagógusok érdeklődési körük, affinitásuk alapján vesznek részt. A már kialakult hagyományok mellé újabbak nevelőtestületi konszenzus alapján kerülhetnek.

Az egyes hagyományok óvodai szintű megünneplésének hangsúlyozottsága az adott év munkatervében kerül meghatározásra.

*„A családközpontú óvoda nem véletlenül jön
létre. Kemény elhatározás, őszinte törekvés,
értelmes irányítás és ügyes végrehajtás
eredménye.”
(Dr. Páli Judit)*

VII. 2. CSALÁD ÉS ÓVODA

Az elmúlt évtizedek történelmi-társadalmi változásai során alapjaiban alakultak át a társadalmi viszonyok, ennek hatására az intézmények és a családok kapcsolatai is módosultak. A demokratikus társadalmak alulról építkeznek, a családtól a polgári önszerveződések felé, melyek először a családokkal kapcsolatot teremtő intézmények (bölcsőde, óvoda) közösségei köré szerveződnek.

Család és óvoda kapcsolata:

Tudjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, éppen ezért pedagógiai szemléletünk egyik sarkalatos, meghatározó pontjának tartjuk, hogy **az óvoda és a család hatékony, bizalommal teli, egymást megbecsülő, tisztelő, megértő és támogató partneri kapcsolatot építsen ki és tartson fenn.**

A kölcsönös kapcsolat vonatkozásában az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint is a gyermekek nevelésének elsődleges színtere, döntő és meghatározó helye a család, az óvodai nevelés ennek kiegészítője óvó-védő, szociális, nevelő és személyiségfejlesztő alapfunkcióival.

A gyermekek érdekében végzett nevelőmunkát az óvodapedagógusok és a szülők kapcsolatában a kölcsönös bizalomra alapozzuk.

Hitelesség nélkül nincs bizalom, tehát a szavak és tettek összhangja elsőrendű követelmény mindkét oldal számára.

Mind a család, mind az óvoda részéről lényegesnek tartjuk, hogy a közös nevelőmunkát az őszinteség, a nyíltság, a segítőkészség, a kulturáltság hassa át. Ebben a viszonyban az óvoda a kezdeményező, példamutató, közeledő fél.

Óvodás gyermekeink a főváros egész területéről járnak hozzánk. Jellemző a többgyermekes családmódel. Generációk nevelkedtek a Fővárosi Gyakorló Óvodában. A szülők együttműködők, a nevelésben partnereink, illetve meg tudjuk őket nyerni közös ügyünknek.

A partneri viszony feltételei, feladatai

Jogi alapja a köznevelési törvényben, az Óvodai nevelés országos alapprogramjában, illetve az intézményi pedagógiai programban és a Szervezeti és Működési Szabályzatban biztosított.

Fontosnak tartjuk a partneri viszonyt kifejező kapcsolatrendszer és az ennek megfelelő stílus megalapozását, a már működő egészséges kezdeményezéseink megerősítését. Az eredményes együttműködés feltételének tartjuk, hogy az óvoda céljait a szülők megismerhessék (Pedagógiai program, Házi rend, Szervezeti és működési Szabályzat a szülői közösséget is érintő pontjai).

Együttműködésünkben fontos még:

- a nyitott, bizalommal teli, befogadó, megértő kommunikáció és viselkedésmód az egész óvodai életre kiterjedően
- a gyermekek családi hátterének ismerete (élet- és szokásrend, értékrend, sajátosságok, nevelési eljárások), mely alapja a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásainak, azaz az intervenciónak
- az empátia és tolerancia a gyermekek családjára
- a gyermek érdekét szem előtt tartva, szükség esetén, a család tudatos meggyőzése és felelősségteljes segítése
- olyan óvodai légkör kialakítása, mely pozitívan hat gyermekekre, felnőttekre egyaránt
- a szülők rendszeres és korrekt tájékoztatása annak érdekében, hogy az óvodai nevelés alapértékei a szülők számára is értékek legyenek
- a családok véleményének rendszeres meghallgatása és igénylése, a párbeszéd lehetőségének folyamatos biztosítása
- a családok felmerülő igényeinek pontosítása, teljesítésük a gyermek érdekeit szem előtt tartva
- az óvoda köré szerveződött közösségek összefogása, segítése

„Ahhoz, hogy valakiből önálló személyiség
váljon, két dolog szükséges: érzelmi
biztonság és elfogadó környezet.”

(Dr. Buda Béla)

VII. 3. GYERMEKVÉDELEM

Az óvoda gyermekvédelmi feladatai

Mottónk érvényesítését gyermekvédelmi munkánkban különösen fontosnak tartjuk, mivel a gyermekvédelmi feladatok körében a valamilyen okból krízisben, illetve hátrányos helyzetben lévő gyermekeket és családokat segítjük, fokozott figyelemben részesítjük.

Gyermekvédelmi feladatainknál **a prevenció a kiindulópont**. Ehhez szükséges a kiegyensúlyozott, együttműködő nevelőtársi kapcsolat a szülőkkel. Szükséges esetben a gyermek érdekeit szem előtt tartva, a személyiségi jogok tiszteletben tartása mellett megkeressük **a korrekció lehetőségeit** a szülők és segítő szakemberek bevonásával.

Az intézményünkbe járó óvodások érdekeinek védelme és képviselése óvodai életünk meghatározó elve. Az **esélyegyenlőség biztosítása**, az egyenlő, **differenciált**, egyénre szabott **bánásmód** – szükség szerinti fejlesztés – nyújt garanciát gyermekeink védelmére. Ennek megvalósítása minden, óvodánkban dolgozó felnőtt feladata, kinek-kinek a saját munkaköréhez kapcsolható módon. Az ehhez szükséges, minden dolgozóra vonatkozó egységes értékrend és szemlélet kialakítására illetve folyamatos érvényesítésére sokféle lehetőséget keresünk és veszünk igénybe (tájékoztatás, beszélgetés, team-munka, értekezletek stb.).

Feladatunk és kötelességünk:

- közreműködés
 - a gyermekvédelmi feladatok ellátásában
 - a veszélyeztető körülmények megelőzésében
 - a veszélyeztető körülmények feltárásában, amelyeket a jogszabályok szerint dokumentálunk, illetve informáljuk a megfelelő szakembereket
 - közreműködés a veszélyeztető körülmények megszüntetésében
- a gyermekvédelmi törvény segítő mechanizmusainak szem előtt tartása
- probléma esetén a Gyermekjóléti Szolgálat segítségének igénybevétele

Az óvodavezető egyszemélyi felelőse az óvodában folyó gyermekvédelmi munka koordinálásának.

A családokat tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről és a vele való kapcsolattartási lehetőségekről.

Nagy súlyt fektetünk a gyermekvédelmi munka belső szabályozottságára, az ez irányú továbbképzésekre, az óvodánk és a gyermekvédelmi szervezetek közötti együttműködésre, a kommunikáció és az információáramlás javítására.

VII. 4. AZ ÓVODA KÜLSŐ KAPCSOLATAI

Kapcsolatainkat a hivatalos kapcsolatrendszer, valamint hagyományaink és óvodánk székhelye határolja be.

VII. 4. 1. Óvoda-bölcsőde kapcsolat

Feladatunk, hogy környezetünkben a hozzánk közel eső bölcsődékkal ápoljuk a már kialakult jó kapcsolatot.

Fontosnak tartjuk, hogy megismerjük a majdan hozzánk járó bölcsődés gyermekeket, ezért meglátogatjuk őket az óvodába kerülésük előtt.

Évi rendszerességgel meghívjuk a bölcsődéből hozzánk került gyermekeink gondozónőit, akik volt gondozottjaikkal óvodai környezetben, különféle tevékenységek végzése közben találkozhatnak.

VII. 4. 2. Óvoda-iskola kapcsolat

Speciális helyzetünknel fogva több iskolával tartjuk a kapcsolatot. A két intézménytípus közötti közvetlen, folyamatos szakmai kapcsolattartás érdekében kölcsönösen ismerkedünk egymás nevelési programjával.

Óvodánkban féltőn őrizzük a gyermekkor jogait, ezért nevelőtestületünk az iskolák felé tudatosan közvetíti azt a szemléletet, hogy gyermekeinket óvodai életük három-négy éve alatt alapvető szükségleteik kielégítésén keresztül, sokféle tevékenység biztosításával, a játék elsődlegességét szem előtt tartva juttatjuk olyan készségek birtokába, melyek alkalmassá teszik őket az iskolai élet megkezdésére.

Ennek érdekében kiemelt fontosságot tulajdonítunk:

- a játéknak
- a személyiség- és készségfejlesztésnek
- az ismeretek bővítésének, rendszerezésének, a sokrétű tevékenykedésnek
- a testi fejlesztésnek
- a szociális, érzelmi érettségnek

Ily módon az iskolakezdés idejére beérnek a tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók.

A kapcsolattartás érdekében fontosnak tartjuk a következőket:

- leendő iskolásainkkal vegyünk részt iskolalátogatási programon;

- évente látogassuk meg iskolájukban a volt óvodásainkat.

Az együttműködés bevált, hagyományos formáit tovább gazdagítjuk újabb szempontok előtérbe kerülése esetén.

VII. 4. 3. Kapcsolat a szakszolgálattal

A szakszolgálattal kiépített együttműködő, speciális kapcsolatrendszerünket az a törekvésünk mozgatja, hogy közösen próbáljuk megszüntetni vagy csökkenteni a különféle nehézségekkel küzdő gyermekeink problémáját még az iskolába lépés előtt, az óvodai évek alatt.

A gyermek vizsgálata után a diagnózisról, valamint a fejlesztése érdekében szükséges további teendőkről team-munka keretében ki-ki a maga szakterületén tesz meg mindent a szakszolgálat szakembereivel együttműködve.

Egymás korrekt tájékoztatása, a tapasztalatok folyamatos megbeszélése az együttműködésünk alapja. A rendszeres team-megbeszélésekre esetenként meghívjuk az érintett gyermek szüleit is.

Nevelőmunkánkat segítő külső szakemberek:

- logopédus
- konduktor
- gyógytornász
- pszichológus
- orvos, védőnő

Szakszolgálati kapcsolataink közül kiemelt jelentőségű az **Utazó Gyógypedagógusi Hálózat és a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VI. kerületi Tagintézményének** szakembereivel való együttműködésünk.

VII. 4. 4. Pedagógiai koordinációs kapcsolatok

Eredményes pedagógiai munkánk ellátása érdekében szorosan együttműködünk:

- a Fővárosi Önkormányzat közneveléssel foglalkozó főosztályával
- a fővárosi kerületek óvodáival
- a Fővárosi Pedagógiai szakszolgálat VI. kerületi Tagintézményével
- az Utazó Gyógypedagógusi Hálózattal
- kerületi iskolákkal

- kerületi bölcsődékkel
- a gyermekek lakhelye szerinti szakszolgálattal
- a Budapesti Pedagógiai Oktatási Központtal
- a KOKOSZ óvodai munkacsoportjával
- környezetvédő egyesületekkel
- zöld
- a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében nyitottak vagyunk a külhoni óvodákkal való együttműködésre, szakmai kapcsolatra.

VII. 4. 5. Kapcsolat társadalmi és civil szervezetekkel, közművelődési intézményekkel

Hagyományainknak megfelelően fenntartjuk és tovább ápoljuk kapcsolatainkat a társadalmi és civil szervezetekkel, közművelődési intézményekkel. Kapcsolatainkat a nevelési céljainkkal összefüggő területeken építjük ki:

- a Magyar Pedagógiai Társasággal
- a Magyar Óvodapedagógiai Egyesülettel
- a Kiss Áron Magyar Játék Társasággal
- a fővárosi gyermekszínházakkal, bábszínházzal, táncszínházzal
- a Zöld Óvoda Hálózat Egyesülettel
- az óvoda „Egészséges gyermekek egészséges környezetben” alapítványának kuratóriumával
- az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatával
- Gondolkodj egészségesen! mozgalommal
- a Fővárosi Állat- és Növénykerttel
- alkalmanként múzeumokkal, könyvtárakkal
- óvodánk lehetőségei szerint szakmai kapcsolat kiépítésére törekszik a külhoni magyar óvodákkal

A kapcsolattartás módjai változatosak, a feladatok határozzák meg formájukat, tartalmukat, időigényüket.

VIII. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT, LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Játékvilág Óvodai Program hatályba lépése: 2025. szeptember 1.

A Játékvilág Óvodai Program érvényessége: 2025. szeptember 1-től visszavonásig

A Játékvilág Óvodai Program felülvizsgálata: 2030. május 31.

A pedagógiai program módosításának indoka lehet:

- feladatbővítés vagy elvonás
- a Fővárosi Önkormányzat Óvodája szervezeti átalakítása
- ha a gyakorlat megkívánja és a nevelőtestület 50+1%-a az egyes programrészeket módosítani kívánja
- törvényi módosítások

A Játékvilág Óvodai Programot jóváhagyta:

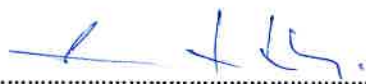
Budapest, 2025. szeptember 1.

Vargháné Tóth Erzsébet
igazgató

A Játékvilág Óvodai Programot elfogadta a Fővárosi Önkormányzat Óvodája nevelőtestülete:

Budapest, 2025. szeptember 1.

Dummel Viktória
a nevelőtestület nevében

Becker Anikó
a nevelőtestület nevében

A Szülői Közösség nevében egyetértését nyilvánította:

2025. szeptember 1.

Bálint Fruzsina
a Szülői Közösség elnöke

A fenntartó nevében egyetértését nyilvánítja:

A Játékvilág Óvodai Program nyilvánosságra hozatalának módjai:

- az intézmény honlapja
- az intézmény könyvtára

Kapja:

Fővárosi Önkormányzat Főpolgármesteri Hivatal Kulturális, Turisztikai, Sport és Ifjúságpolitikai Főosztály